

PO POVOD JUBI LEJOT **1924 - 2004**

80 GODINI NAUKA ZA TUTUNOT VO MAKEDONIJA

Ovaa godina, Instituti za tutun vo Priil ep obel e`uva zna-aen **Jubi lej - 80 godi ni** od formi raweto i raboteweto na nau-nata sl u`ba po tutunot. To-no na 24 dekemvri 1924 godi na po-na so rabota Opi tnata stani ca za tutun vo Priil ep, najgol emi ot centar za proi zvodstvo na ori ental ski tutun.

Opi tnata stani ca za tutun e formirana od strana na Dr`avni te monopol i na Kral stvoto na Srbi te, Hrvati te i Sl ovenci te, koi ja sogl edal e va`nosta i potrebata od otvorawe na eksperi mental na sl u`ba koja bi go podobri la proi zvodstvoto na tutun.

Uvi duvaj}i go uspehot od rabotata na Opi tnata stani ca i sfa}aj}i ja va`nosta na nau-nata sl u`ba za podobruvawe na kval i tetot na tutunot, Upravata na Dr`avni te monopol i vo Bel grad vo mart 1936 godi na donesuva Odl uka za formi rawe na Instituti za tutun vo Priil ep. Nacrt-programata mu be{ e doverena na in`. Rudol f Gornik, di rektor na Opi tnata stani ca vo Priil ep. Na 5.11.1937 godi na e postaven kamen-temel ni kot na Instituti za tutun. Pli anot bi l i zraboten od arhi tekt Mi l i voj Petrovi }, a gl avnata zgrada bi l a sve-eno predadena vo upotreba na 10.08.1939 godi na So formi raweto na Instituti za tutun, pod nego avtomatski potpadnaa i si te opi tni stani ci vo bi v{ a Jugosl avi ja.

Osnovna zada~a na Instituti za tutun u{ te so negovoto formi rawe e da gi unapreduva proi zvodstvoto, obrabotkata, prerabotkata i ekonomikata na tutunot. Nau-ni ot i sorabotni ~ki ot kadar na Instituti za tutun vo izmi nati ve osumdeset godi ni posti gna zna-ajni rezul tati so sopstveni i stra`uvawa, prou-uvawa i pri mena na svetski rezul tati. Na toj na-in, Instituti za tutun permanentno go podobruva i razvi va tutunoproi zvodstvoto ne samo vo Republ i ka Makedonija tuku i mnogu po{ i roko, na prostori te na bi v{ a Jugosl avi ja i Bal kanot.

Po povod 80 - godi { noto postoewe na tutunskata nauka, vo spi sani evo }e objavi me nekol ku stati i koi go odbel e`al e Instituti za tutun. Prvata statija e napi { ana od akademi k R. Gornik vo 1926 godi na vo spi sani eto "Nova Zora", a drugata statija e prezemena od knigata " Duvanska pri vreda" 1945 - 2000 godi na od Stani { a Stojanovi } i e posvetena na srednoto tutunsko u-ili i { te koe rabotel o vo Instituti za tutun po „ - ta Svetska vojna. Isto taka }e ja objavi me i statijata "Kako je dobi ven ti p "Priil ep" i isto taka od R. Gornik, objavena vo spi sani eto TUTUN/TOBACCO br.11-12 od 1964 godi na.

Po povod jubilejot na Instituti za tutun, }e dademe i retrospektiva na iz eguvaweto na spi sani eto TUTUN/TOBACCO.

Preku zapoznavawe na mi natoto, mnogu podobro mo`eme da ja sogl edame i gradi me na{ ata i dni na.

Gl aven urednik na spi sani eto
prof. d-r. Kiril Filiposki

OPITNA STANICA

ZA KULTURU DUVANA U PRILEPU I NJEN ZNAČAJ

Ing. agr. Rudolf Torņik
v. d. uđravnik. Ođbitno Sđbitnje u Prilepu

Još u predratnom vremenu Monopol-ska Uprava uvidala je značaj Opitnih Stanica u cilju poboljšanja proizvodnje duvana. Ona je godine 1910. osnovala u Aleksincu Oglednu stanicu koja je 1911. godine otpočela rad. Na ovoj stanici vršeni su razni ogledi. Kao glavni radovi bili su: primena veštačkog đubreta, fitopatološki ogledi t. j. suzbijanje bolesti i štetočina duvanskih, zalamanje duvana; selekcioniranje t. j. izdvajanje najboljih

Prilep, izgled sa Solenke planine, dućanski beđi zgrade: Stovarišnice neprerađenih duvana

duvanskih vrsta; sortimentat domaćih i stranih duvanskih biljaka i t. d. Ratovi 1912. i 1913. godine omeli su rad ove

Stanice a pojavom Svetskog Rata rad na Oglednoj Stanici bio je obustavljen.

Odmah posle oslobođenja pokrenuto je bilo pitanje o podizanju Opitne Stanice ali posleratna opšta oskudica nije dozvoljavala da se ideja Odeljenja za Kulturu i Fermentaciju Duvana privede odmah u delo. Konačno, uvidevši Monopol-ska Uprava da je osnivanje Opitne stanice od kapitalne važnosti po razvitak kulture duvana, godine 1924. oktobra meseca, doneto je rešenje, da se u Prilepu pored

Ogledni pođe sa duvanskom sušnicom u pozadini: Markova Kula.

Stovarišta Neprerađenih Duvana obrazuje i Opitna Stanica za kulturu duvana.

Naš istorijski Prilep, pored toga što predstavlja centar najlepše proizvodnje sitnolisnih armatičnih duvana, nije mogao dobiti lepšu počast od ustanove Opitne Stanice. Pored rada koga će ova stanica razvijati po programu nauke, njoj se pruža mogućnost da prikupi dragocena iskustva tamošnjih starih oprobanih proizvođača i na podlogu toga stvori jak osnov za usavršavanje i poboljšanje proizvodnje duvana. Za uspešan rad ovoj stanici služi prostrano državno zemljište, moderne zgrade i magacini i obilna radna snaga koja se na fermentaciji duvana koristi.

Moderno doba i u poljoprivredi ne bavi se mnogo teorijama, već je uzelo za temelj rada praktičnu primenu. Taj način rada prihvatila je i opitna Stanica. Život duvana-njegovu biologiju, valja njom pro-

učiti. Takode i njegovu biohemiju — životne hemijske procese — valja nam objasniti. Mi treba da znamo, koji su uslovi i na koji se način dolazi do onih finih i cenjenih aromata u duvanskom lišću. Nema posledica bez uzroka. Život biljke, njene specifične životne pojave, izmena materije i energije koja se stalno vrši u telu duvanske biljke, sve je to rezultat reakcije (dejstva) unutrašnjih materija (dispozicije), koje leže u genetskoj konstituciji embriona a sve je to izloženo spoljnom uticaju koji na biljku povoljno ili nepovoljno upliviše.

U ovome leži sva težina problema proizvodnje. Oko ovoga kreće se sav naš naučni i praktični rad. Razlika je samo u metodama. Dok naučni rad ispituje uzroke promena, izmenu materijala i ener-

nica namenjena proizvođačima duvana. Ali se ne treba varati da će Stanica biti od koristi onim proizvođačima koji gajenju duvana ne poklanjaju dovoljno pa-

Опитна ст. хибридом дувана вештачким хубретом

Припрема земље за агротемску педаничку анализу.

gije kao i dinamiku (kretanje) životnih funkcija kod duvanske biljke, Opitna stanica bavi se u glavnom praktičnim — uporednim — ogledima, koje ćemo u nekoliko izložiti.

1) *Istraživanje Duvanskih tipova* koji će pod određenim prirodnim uslovima dati najpovoljnije proizvode lista sa istaknutim osobinama.

2) *Istraživanje načina rada* koji će proizvođaču zagarantovati najbolju berbu t. j. da on sa što manje troškova postigne što veću čistu rentu (dobit). Ovdje u obzir dolaze: način obrade, dubrenje, melioracija, izvođenje rasada, rasađivanje, nega duvana do berbe, zatim: berba, sušenje, kalupljenje i sredivanje duvana.

Očigledna je stvar, da je Opitna Sta-

žnje. Uspeh proizvodnje zavisi od umišnosti i brižljivosti proizvođača. Dakle, unapredenje proizvodnje duvana leži na prvom mestu u njegovim rukama, a tek na drugom mestu dolazi Opitna Stanica koja će ga u radu pomoći. Između proizvođača i Stanice mora da vladaju uzajamni odnosi i tesna saradnja. Opitna Stanica prikupljaće sva ona znanja i iskustva među hiljadama proizvođača, ona će prikupljati i znanja stranih proizvođača pa će sve to proveriti ogledom i onda ona korisna iskustva preporučiti a na štetne upozoriti proizvođače. Stanica se ne osniva samo zato da bi se reklo kako i mi predstavljamo kulturni narod, niti pak da ona

Дезинфекција и жежење земље противу паразита

izoluje svoja istraživanja radi sebe. Ona je proizvođačeva i sav koristan njen rad pripada proizvođaču a njegova je dužnost

da sleduje savetima koje mu Stanica pruža i da joj pokloni poverenje.

I proizvođač sam čini opite, čini ih dok je živ, ali od toga ima koristi, vrlo često, samo on ili najbliža njegova okolina. On, doduše, iz godine u godinu stiče iskustva u granicama svoga vidokruga, ali on nije u stanju, da taj svoj vidokrug proširi u

onoj meri kao što je to postigla moderna nauka. Za temeljno upoznavanje duvana i svih onih pojava koje se na kulturi češavaju od setve pa do fermentacije, osnivaju se opitne stanice — instituti — koji su snabdeveni ne samo skupocenim instrumentima već su naoružani i stručnom snagom koja je u stanju da reši sva ona

Одабирање дуванских струкова и семењака чија је цваст увијена у косе од гула.

Флањење дувана.

pitanja o kojima proizvođač često nema ni pojma. Ti troškovi bi pojedinca progutali ali oslonjeni na državu oni se i ne osećaju. Pored toga proizvođač nije u stanju da svoje skupoceno vreme troši na posmatranja, istraživanja koja iziskuju čitav niz godina sistematskog i istrajnog rada, a koji je vezan sa žrtvama i u vremenu i u novcu. Zato se sve ovo poverava naročitim stanicama, institutima, selekcionim stanicama (ako se bave samo odabiranjem dobrih tipova), oglednim stanicama i t. d. Ogledne i selekzione stanice treba osnivati posebno za svaku

Зламљење цваста и флањење.

klimatsku i proizvodno tipičnu oblast. Svaku oblast, prema prirodnim uslovima proizvodnje, interesuje nešto drugo.

Naša Opitna Stanica u Prilepu nalazi se u prvim počecima svoga razvika. Ovo joj je prva godina rada koji je sveden u informacioni oblik. Informacije su osnovna organizacije i orientacije rada Stanica je već pristupila informativnom pregledu mesnih sorata duvana u pogledu jednoobraznosti tipova i čistoće sorata.

Od znanih duvana: džumaj bele, ermije, basme, zihne i skeče izolovano je više od 500 strukova u nekoliko tipova. Popisan je delom i fotografisan eksterijer duvanskih strukova, njihov spoljašni ha-

Пашање дувана

Сушење дувана

Модел сушнице управника станица
Боје Милошевића.

bitus, spoljna obeležja kako sorata kao celine tako i pojedinih tipova. Zatim su proučene morfološke osobine izdvojenih duvana, delom i anatomska složenost lista, debljina tkiva, lisne malje, stomé i pokožica. Tokom vegetacije vođene su zabeleške o dobu i načinu sazrevanja lista, otpornosti prema suši i bolestima. Potom se vodilo računa o porastu lišća na stabljici, dužini internodija, broju listova osobito vršnih, veličini i obliku listova, nežnosti tkiva, kao i uglu koga list sa stabljikom zatvara.

Idućih godina nastaviće se individualno odabiranje (selekcijom) od ovogodišnjeg materijala. Vršiće se savnjivanje njihove praktične vrednosti, jednoobraznost u tipu i stalnost njihovih osobina u potomstvu. Individualno odabiranje ima konačan cilj izdvajanje tipova sa dobrim osobinama (dobrih genetskih konstitucija), koje se stalno prenose na potomstvo. Na ovaj način dobićemo izjednačene tipove (jednoobraznu robu) koji će ne samo istodobno sazrevati, sušiti se, olakšati kalupljenje, sređivanje i fermentaciju, već ćemo dobiti i robu pojačane kvalitativne vrednosti. Imajući u vidu da je svaki duvanski tip podložan raznim lokalnim prirodnim uslovima, to je potrebno da se oni pronadu kako bi se dobili željeni rezultati. Zato je prva briga Stanice da uporednim ogledima (koji se moraju i van staničnog oglednog polja obavljati) utvrdi za svaki kraj one tipove koji garantuje najbolji uspeh.

Za proučavanje vegetacionih atmosferskih prilika podignuta je pri Opitnoj Stanici i meteorološka stanica. Blagodareći zauzimanju upravnika opservatorije profesora g. Vujevića, stanica je snabdevena prvoklasnim instrumentima. I ako je ovo dobar korak učinjen u pogledu proučavanja meteorologije i klimatologije na našem jugu, mora se ići još dalje. Moraju se proučavati vegetacioni i atmosferski faktori (voda, atmosfera), zatim fizičke osobine zemlje (propustljivost poroznost) i t. d.

Pored nabrojanih radova, Stanicu interesuje i kretanje, pojavljivanje i život duvanskih štetočina i bolesti. Ona ispituje njihovo širenje, razvijanje kao metode za njihovo suzbijanje, njihovu biologiju, načine odbrane (preventivne mere) i t. d. Za sada se ispituju dva glavna

duvanska neprijatelj: pepelnica (*Thrips tabaci*) i *Olpidium tabaci*. Takođe Stanicu interesuju i ostali radovi kao: primena specijalnih sprava, kalkulacija o rentabilitetu, lukrativnost duvanskih investicija, melioracija, sušnice. Zatim Stanica prikuplja statističke podatke, prati

stranu duvansku literaturu, razvija svoju delatnost pomoću popularnih predavanja i t. d., a nada se da će u skorom vremenu svoja predavanja praćati slikama, zbirkami, kartogramima a konačno i dijapozitivima a možda i filmom.

Iz svega izloženog vidi se da je per-

Покретна Сушница опитне станице.

spektiva rada naše Opitne Stanice veoma ozbiljna, jer će u skoroj budućnosti njen plod ne samo podići kulturni nivo našeg proizvođača, već će služiti i na podizanju narodnog blagostanja. Na nama je —

kojima je Monopolska Uprava poverila ovu dragocenu ustanovu — da uložimo svu svoju energiju u radu, a na Monopolskoj Upravi je: da nam da zamaha i poleta u radu.

Модел апарата за чишћење дуванског семена.

Метеоролошка Станица.

ТУТУН

МЕСЕЧНО СМЕСАННО-ОРГАН НА ТУТУНОВАТА СТРУКА ВО СФРЈ
ВЛАСНИК И ИЗДАВАЧ: ИНСТИТУТ ЗА ТУТУН — ПРИЛЕП

ОДГОВОРЕН УРЕДНИК: ИЛИЈА БОРИС ТОДОРОВСКИ

Година XIV   Новември — Декември   Бр. 11 — 12

Ing. Rudolf Gornik

Dubenski Institut — Zagreb

КАКО JE DOBIVEN TIP PRILEP

Jos za vrijeme Turaka Prilep je važno kao jedno od najboljih centara proizvodnje makedonskog cigaretnog duhana. O tom svjedoče i činjenice da je Osmanska vojska sagradila u Prilepu 1874 godine svoj magacin za smještaj i obradu duhana.

Kada je Uprava državnih monopola poslije I Svjetskog rata obavila proizvodnju duhana na području Makedonije zatekla je već prilično razvijenu proizvodnju orijentalskog tipa. Zatečena sortiment sorata bio je vrlo bogat i raznobrazan, a po sortnom sastavu sličan, kao što je kasnije ustanovljeno onom koji se u to vrijeme nalazio u susjednim vojnim Grčke i Bugarske. Svaki proizvođač duhana mogao je gajiti duhan od koje bilo sorte, a za sjeme starao se sam. Jedino su trgovci za vrijeme Turaka širili ksantijska sjemena, jer su u tom videli svoj vlastiti interes. Oni su kupujući duhan od ovog, zvanog trgovačkog sjemena, mogli ga mješati u Solunu sa duhanom iz Jaka i Karšijake i prodavati ga kao elitni ksantijski duhan. Stoga je poslije 1918 godine zatečeno u svim vojnim Makedonije više ili manje duhana tipa Ksanti ili Skeče, pa i u Prilepu. Međutim, pored ovog „trgovačkog“ sjemena zatečeno su i sjemena raznih drugih sorti orijentalskih duhana koja nisu bila porijeklom iz Ksantija, već iz raznih krajeva Grčke i Bugarske. Iz Tesalije se uveliko proširilo sjeme duhana tipa Sari, koje su u nas zvali i Sarimeše ili Ermijsa (Jermija). Iz Bugarske uvozeno je sjeme zvano Dumaj-bale, Crveni kitič, lomače Stofimik, a iz Grčke razni tipovi Kabakuluka i Prosočana.

Usljed tih i takvih prilika svi rajoni Makedonije bili su sortno jako zmješani. No i same sorte bile su najčešće sorte mješavine, ili pak mješavine raznih ukrštanaca.

Ustanovljeno stanje na terenu dalo je povoda vodstvom duhanskim stručnjacima Uprave državnih monopola u Odjeljenju za kulturu i fermentaciju duhana, da dometu zaključak da treba osnovati jednu ustanovu, koja će ispitati zaleženi sortni materijal po njegovoj vrijednosti i upotrebljivosti za fabricaciju cigareta, a koja će ujednom izvršiti i prečišćavanje sortni i izvesti sveukupni duhan. Za ovu ideju naročito su se zalagali inž. Dragutina Vučković, inž. Jan Volnaka, Dr. Kosta Popović i duhanski stručnjaci G. Pejanović, M. Grmovač, Ljuba Miljković i dr. O to vrijeme bio je na čelu Uprave državnih monopola Stevan D. Todorčić. On je pokazao namjeru da razvije i unapredi proizvodnju duhana u Jugoslaviji i time da se osposobi za izvoz duhana. Tako je stvorio sazida, pa je Upravni odbor Samostalne monopolne uprave donio oktobra 1924. godine odluku da se u Prilepu osnuže posebi Stacionirati nepročišćenih Duhana i Opišna stanica za kulturu duhana.

Ta stanica otpočela je svojim radom 1925. godine. Pošto je stanica bila u Prilepu, prvo je uzet u rad prilepski rajon. Već 1925. godine ustanovljeno je da su u ovom rajonu najviše gajili sortni tip Ermijski (oko 75%), zatim Dumaž-bale (20%), a ostalih 5% ostalog sastava pripadalo je Skočki (Kaenti) i Basni.

Razlog svakom zemlju Ermijski bilo je plaćanje pet otkupa. Ovaj tip duhana imao je sitan list, svijetle, intenzivne žute boje od podhina do gornjeg srednjeg lišća. Samo je podvratak i ovršak bio zatvoreno žute do mrke boje. Od srednjeg lišća pa do ovrška, imao je tvrke okruglaste pjege, koje su smatrane kao aromatične pjege. S jedne strane boja, a druge strane ove pjege dale su povoda da se duhan Ermijski bolje plaćao od duhana sortnih tipova, koji su davali list zatvorenije boje i često više manje zelenčiv, dok kod Ermijski nije bilo zelenčivog duhana.

Druga najviše gajena sorta bila je Dumaž-bale. Za ovu sortu saznali smo od Mamuta Ali, vrlo važnog proizvođača duhana u Prilepu, da je on ovo sjeme još za vrijeme Turaka donio iz Dumaže. No, tada kada je on to sjeme donio u Prilep bilo je višlje rastom, a imalo je veći razmak između listova i krupnije list. On je iz tog sjemena bimo jednake nižeg rasta sa gušćim narodito pri ovršku. Tako je uzgojeno Dumaž-bale niskog rasta sa oko 26 listova po straku. Od njega su mnogi proizvođači duhana uzimali sjeme, pa se na taj način ova sorta proširila ne samo u Prilepu i Varoši, već i po bližim i udaljenijim selima, čak i u rajonu Bitolja. Naša zapadnja 1928. godine dala su nam povoda da zaključimo da je to sjeme, koje je donio Marmut Ali iz Dumaže, moralo biti heterogeno po svom genetskom sklopu. Ovo stoga što su razni proizvođači imali Dumaž-bale različitog

morfološka sa razlikama u širini i kvadravosti lista, broju listova po struku, visini lista. No svi ovi morfološki Dumaš-bale davali su veći prinos duhana Ermijske, a list je bio vrlo sadržajan, mirisom mirisljiv, otvorene žute boje sisanice i ovrška. Veći prinos lišća i relativno dobra otpornost duhana protiv suše bili su glavni razlozi zašto se Dumaš-bale gajila i pored boljeg plodovanja Ermijske.

Sorta Skeče „trgovačka“, sreme-zatečena u Prilepu, bila je višijeg rasta od Ermijske, s mnogim širokim, eliptičastim listom, širokim ravnomakom između listova, no slabije od Dumaš-bale. Pri otkupu je bila dosta zelenčavog i prigorodnog lišća u borbu a malo lišća otvorene žute boje. Služila je ova sorta bila skoro napuštena.

Sorta Basma bila je još višijeg rasta od Skeče sa velikim brojem listova (52—65). Ova sorta je davala vrlo tanki nježan list i veći prinos od Ermijske, sli dosta zelenčavog i podgoričkog lišća, uslijed slabe otpornosti prema suši. Ovu sortu gajila je u Prilepu vrlo malo proizvođača (Hadži Jusuf i dr.).

Naša prva ispitivanja u kojima je već učestvovala i inž. Antonija Dolić, Nestor Boškovski i Vladimir Jusički, dala su nam povoda da posumnjamo u kvalitet Ermijske. Kao najvažniju metodu rada u ispitivanju kvaliteta (uzeli smo probno pušenje (degustaciju). U pušenju je Ermijska imala zasljeđujući ukus, no neki neugodan miris na „kupu“. Od ove „arome“ a „aromatičnih pjega“ Ermijska nije se pri pušenju dosta odgovarajući upečatilo, već nešto suprotno našem očekivanju. Da bismo bili sigurniji u našoj ocjeni kvaliteta, otišli smo u Fabriku duhana u Nišu. Tu smo od tadašnjih stručnjaka Žilke Podivskića i Jovke Jovanovića dobili saglasno mišljenje, što je dovelo do zabrane gajenja Ermijske. Napominjemo, da je Ermijska bila proširena ne samo u Prilepu, već i u Kavadarcima, Štipu, Strumici i dr. Već 1927 godine Ermijska je bila potpuno likvidirana.

Međutim, čim je pokrenuto pitanje zabrane gajenja Ermijske postavljeno je od strane Uprave državnih monopola pitanje, kojim sjemenom da se zamjeni ovaj tip duhana.

Nemajući još nekog naročnog iskustva, mi smo se oslonili na seminarnu proizvođače duhana u Prilepu, kao što su bili Mamut Ali, Milan Tikvar, Stjepan Ristovski, Teško Cvetkoski i dr. Tu nam je od velike pomoći bio i tadašnji upravnik Stovarišta neprosuđenih duhana u Prilepu Voja Milovanović. Odlučili smo se za Dumaš-bale. Ova sorta duhana davala je pravi sortirani Skeče i Basma najmirisljivije lišće i vrlo aromatično u pušenju, punog, blagog ukusa. Pušeni duhan ove sorte ustanočili smo da se aroma duhana ne osjete samo pri pušenju, već da je i cijela soba zamirisala prijatnim mirisom.

Za ostale rajone Makedonije preporučili smo Upravi državnog monopola samo to da izabere Ermiju, a sadrži ostale sorte, dok se Stanica ne upoveca sa njihovim sortnim sastavom.

Našem sortnom poznavanju mnogo je doprinjelo što je Uprava državnih monopola 1928 godine poslala u Grčku tridesetak svojih službenika na 1 do 2 godinu specijalizacije iz obrade duhana. To nam je omogućilo da sa Jovanom Aleksandrovićem, tadašnjim šefom kulture duhana u Upravi, obiđemo najelitnije rajone proizvodnje u Trakiji, Makedoniji, Tesaliji i okolini Soluna. Obišli smo Jaku i Karšijaku, Dramu, Prosečan Serex, Hala Mahala Datsju, Nigritu, Hadešdiki, zatim Vafilakos i Katerini oko Soluna, kao i Volos u Tesaliji. Na tom putu prikupili smo i sjemena iz svih rajona koje smo obišli, a isto tako i iskustva proizvođača, naročito u Kirošileru. Međutim, ma da smo u rajonu Volosa našli tip duhana Bari, kao što je bila naša Ermijsa, nigdje nismo našli tip duhana kao što je Durnaj-bala. To nam je dalo povoda s jedne strane da obratimo veću pažnju na kvalitetni duhan, tj. Jaku Kirošiler, a s druge strane da još više ocijenimo vrijednost sorte Durnaj-bala u Prilepu. Ove narčito stoga što prošavši sve spomenute rajone Grčke, uzduž i poprijeko, nismo našli duhan sa tako penetrantnim i izrazitim mirisom i aromom u pušenju, kao što je bila naša Durnaj-bala. Jedino još mogla se mjeriti s njome Jaka Kirošiler.

Polazeći od ovog formaliziranog mišljenja mi smo, vrativši se u Prilep, oduzeli mnogo obimnij rad na sortnom ispitivanju rajona na području Makedonije. Ujedno smo poduzeli prečišćavanje sorti i njihovu selekciju. Sad je već sa mnogo više perspektive uzeta u rad Durnaj-bala. Pri odabiranju pridržavali smo se vrlo mnogo savjeta spomenutog Mamut Ali. Kasnije smo uvidjeli da je bio u pravu. Napomenuti ćemo njegove postupke od kojih je on polazio pri izboru sjemenjaka.

a) Ako struk ima veliku cvast, razgranata i bogata cvjetovima ne valja za sjeme, jer je to „muški“ struk; on će druge godine dati mali duhan, slab, krčki.

b) Oni najranije zasadenog duhana, ili koji prvi procvjetaju, ne valja uzimati za sjeme, jer će se od takvih strukova dobiti druge godine strukovi sa malim brojem listova, koji će rano procvjetati i dati mali prinos za posnim, koravim listu.

c) Ako je struk iskrivljen ne valja za sjeme;

d) Ako je list zaražen bolešću-pjegama—ne valja za sjeme;

e) Struk treba da je vrlo lagan pod rukom, da je lijevo lista uspruženo (burukuki), a ivica vijugava, da je vršno lišće što gušće, zbijenije, da ne „gori“ kad je suša i da što manje razvija zaperke;

f) Da je struk što niži, da se da prekoračiti, jer se takav struk lakše bori, a pri berbi stabljika ne smeta.

Mi smo nastojali da prikupimo u Prilepu i Varoši sjemenca od najpoznatijih, čuvenih proizvođača, koji su se izakili pri otokupu dobrim kvalitetom predate robe. Taj polazni materijal za selekciju morao je dati rezultate, jer ovi proizvođači, kako smo pretpostavljali, nisu slučajno došli do odličnih kvaliteta svoje robe, već uglavnom zbog dobrog sjemena. Vrlo nježno, ali sadržajno duhan, sa jakim rebrima, vjagavim i često upalim u tluva, sa voskavim izgledom lišća, dao je i najbolju i najjaču aromu u pušenju. Već 1929 godine imali smo bitav niz poroda (linija) Đumaj-bale. S tim materijalom otšli smo u Fabriku duvana u Niš. Tu, sa Žikom Polivakićem i Krunoslavom Kucićem, ispitali smo u pušenju duhan svake pojedine linije. Prihram smo ustanovili da više linija ima vrlo izrazitu, prijatnu i jaku aromatičnost u pušenju, a naročito neke od njih. To je dalo povoda Žiki Polivakiću da pozove i Jovu Jevanovića. Lažilo je to na neko istinsko otkriće. Treba napomenuti da je naša zemlja do tada kupovala Smirnu iz Turčke za aromatizaciju naših cigareta kao što su bile Vardar, Sumadija, Stranica. U vezi s tim ova poznata stručnjaka izjavila su da ovaj duhan iz Prilepa može služiti za sačin najfinijih cigareta i potpuno zamjeniti Smirnu. O tome je obavještena i Uprava državnih monopola, pa je uvoz Smirne bio obustavljen ubuduće.

Kad je prevljena objava za 1930 godinu, već je ovim sortama uzgojenim iz Đumaj-bale priznato pravo uzgojena nove sorte visokih kvaliteta aromatičnih cigaretnih duhana za zaštitu s dato ime Prilep, želeći na taj način staviti da zavoja da je ovaj novi tip duhana porokao u Prilepu.

Bilo tako dobiven je tip Prilep.

UDC 633.71
Tutun/Tobacco, Vol.54, N° 1-2, 14-30, 2004
Instituti za tutun - Priilip, R. Makedonija

STANIŠA A. STOJANOVIČ

DUVANSKA PRIVREDA (1945–2000)

VI

PRIPREMA KADROVA ZA DUVANSKU PRIVREDU

*Znanje se stiče učenjem i radom,
a mudrost iskustvom i starenjem.*

FORMIRANJE SREDNJE DUVANSKE ŠKOLE

Srednja duvanska škola formirana je pri Duvanskom institutu u Prilepu, 1946. godine, a otpočela je s radom 15. decembra. Bio je to ponedjeljak, i tačno u osam časova otpočeo je prvi čas, iz predmeta Srpskohrvatski jezik, uz prethodnu prozivku učenika i prisustvo jednog broja gostiju iz grada i samog instituta.

Ukupnom duvanskom privredom tadašnje Jugoslavije rukovodila je Generalna direkcija Savezne industrije duvana, sa sedištem u Beogradu, i bila je pod neposrednom ingerencijom Ministarstva lake industrije. Duvanski institut u Prilepu, s nekoliko oglednih polja, lociranih na odgovarajućim mestima u Jugoslaviji, bio je jedina naučna ustanova za duvansku privredu i po organizacionoj shemi za svoj rad odgovorna direkcija u Beogradu. S obzirom na to da je problem stručnih kadrova bio veoma izražen svuda, a posebno u ovoj grani, došlo se do saznanja da je neophodno u što kraćem roku formirati ovu srednju školu. U Kraljevini Jugoslaviji, a verovatno i pre toga, taj kadar za ovu granu regrutovan je iz srednjih poljoprivrednih škola i poljoprivrednih fakulteta. Osim te osnovne potrebe za stručnim i rukovodnim kadrom, bitan faktor za otvaranje škole bio je i ogroman značaj grane za ukupan razvoj društva. Naime, poznato je, da je ova grana u celom svetu, pa i kod nas, visokoprofitabilna i da ima zapaženo mesto u bužetskim prihodima svih država. To su bili osnovni motivi za otvaranje duvanske škole, a u kasnijem periodu i za ubrzaniji tok razvoja duvanske privrede u celini. (Već 1970. godine Jugoslavija ima 16 fabrika duvana, 64 preduzeća za obradu duvana, četiti duvanska instituta i 15 oglednih polja. Ukupno je u industriji bilo upošljeno oko 25.000 radnika, a savezni bužet podmirivao se od duvana sa oko 20 %).

Imajući sve to u vidu, formiranje duvanske škole bilo je opravdano, a investicija u kadrove za to vreme bila je pun pogodak. Lokacija škole takođe je bila na pravom mestu – najmanje iz dvaju razloga: Duvanski institut raspolagao je vrhunskim kadrovima iz duvanske stuke, pa su predavači mogli to znanje na efikasan način preneti učenicima, a drugo, činjenica je da je grad Prilep, s okolinom, po glavni stanovnika i površini zemljišta kojim raspolažu ti stanovnici, najveći proizvođač duvana na svetu. U Prilepu i okolini, bio siromah ili bogat, radnik ili službenik, trgovac ili zanatlija, svako je proizvođač duvana. Grad Prilep je bukvalno u duvanu, jer je celo polje u okruženju pod duvanom; skoro da se druga

poljoprivredna kultura i ne može videti, osim nešto bostana i povrća. Zavisno od godine, i vremenskih prilika, to područje daje sedam do deset miliona kilograma duvana godišnje. Dakle, nema sumnje, Prilep je grad „на тyтyнот“

Izgled Prilepa (Markove kule – 1946. godine

Bio je to starinski grad, s turskom kaldrynom, obično jednospratnih ili dvospratnih kuća i tesnih ulica. Prelazeći ulicom od železničke stanice do centra, moglo se videti, s jedne i druge strane ulice, bezbroj malih zanatskih i trgovačkih radnji. Sve te radnje, dućani i kuće, ličili su jedni na druge. Tek negde u centru grada videle su se dve zgrade sazidane od tvrdog materijala, i odudarale su po arhitekturi od ostalih kuća. Bio je to restoran sa sobama za spavanje na spratu, zvan „Granap“. Preko puta „Granapa“ bila je još jedna slična zgrada, otprilike s istom namenom, takođe neki restoran. Ceo grad bio je smešten levo od pruge koja je išla od Skoplja za Bitolj, u podnožju planinskih masiva Babune i Selečkih planina. Jednoličnost kuća i njihovi krovovi, kad se na njih pogleda s određene udaljenosti i uzvišenosti, odavali su utisak velike pečurke izrasle u podnožju planinskih masiva, a pri kraju početka pelagonijske ravnice. Tu monotoniju takvog utiska razbijali su magacini duvanskog kombinata, koji su bili poredani u nizu jedan pored drugog, svaki od njih s više spratova. Takva slika grada Prilepa mogla je da se vidi od zidina Markovih kula, i dalje od toga, pelagonijska ravnica, pa opet planinski masivi, i, najзад, istorijski grad Goce Delčeva, i njegova u kraćem periodu prestonica, Kruševo.

Grad Prilep, spolja gledano, delovao je prosto i starinski, po svojoj arhitekturi i gradskoj infrastrukturi. Međutim, sami građani Prilepa posedovali su određenu kulturu u pogledu uređenja stambenog prostora unutar građevinskih objekata – naročito u pogledu higijene. Dosta su polagali na garderobu u kojoj se izlazilo u varoš, iako je to vreme bilo teško za obezbeđivanje odgovarajućih materijala – rečju, znali su da urede sa stanovišta estetike, ono što su imali. Drugim rečima, grad je odisao, ili se trudio da tako bude, gradskim životom, iako to prilike nisu dozvoljavale (naročito u pogledu ishrane). Ova zapažanja uočili su đaci odlazeći u kuće svojih drugova, koji su rođeni i živeli u samom gradu.

Iznad Prilepa, s pravcem prema Duvanskom institutu, postoji još jedno naselje, zvano Varoš, ili Markov grad. Ime ovog naselja vezano je za istorijsku ličnost iz 14. veka, Kraljevića Marka.

Lokacija i izgled Duvanskog instituta

Duvanski institut lociran je na mestu zvanom Gladno polje, udaljenom oko dva kilometra od Markovog grada. Izgrađen je 1939. godine, s trima glavnim objektima i još ponečim pratećim. Čelni objekat je najveći i najlepši, i namenjen je za naučno-istraživački rad instituta. Sama zgrada je dužinski postavljena, uporedo s makadamskim putem za Mažučiste i pokriva površinu od 1072 m², a imala je tri sprata, podrum i potkrovlje. Spolja je obojena kombinacijom narauraste i braon boje. Osim građevinskih objekata instituta, i dela Markovog grada s kulama iznad,

te potpunog okruženja poljem pod duvanom, drugo se ništa nije moglo videti. Takvo jednolično duvansko okruženje još više je potenciralo inače lepu građevinu Duvanskog instituta. Unutrašnjost zgrade takođe je imponantno delovala, s dvama ulazima na sredini, s jedne i druge dužinske strane. Stepenište je veoma široko, od obrađenog kamena, a hodnici su od keramičkih pločica u mozaiku. Cela zgrada je po dužini izdeljena, s udobnim prostorijama za kabinete, laboratorije i ostalo prateće za rad i boravak, kako je u to vreme mogla imati samo razvijena zapadna Evropa. O lepoti i funkcionalnosti tih objekata za vreme Drugog svetskog rata navodno su Bugari govorili: „Šteta što ova zgrada nema točkove, da ih ima, odvezli bi je za Bugarsku“ (sl. 14).

Slika 14. Duvanski institut u Prilepu.

Po dolasku učenika u Prilep, raspored prostora instituta malo je izmenjen. Škola je dobila ceo prvi sprat, i na tom jednom spratu bilo je dovoljno prostora za učionice, spavaonice, kuhinju, trpezariju, čitaonicu s bibliotekom, čak i crveni kutić sa šah salom. Prizemlje i drugi sprat preuređeni su za naučno-istraživački rad, a potkrovlje je služilo za privremeni smeštaj osoblja instituta, kao stambeni prostor. Podrum je imao druge namene, a između ostalog tamo je bila smeštena kotlarnica za centralno grejanje. Celokupni vozni park Duvanskog instituta činio je jedan omanji kamion, koji je bio više u kvaru nego u voznom stanju, jedne čezre i motor koji je znao da vozi samo jedan čovek. Svi đaci, radnici i ostalo osoblje instituta uglavnom su peške odlazili u grad, a tako se i vraćali nazad.

Severno od samog instituta nalazi se uređeno zemljište za izvođenje oglednih radova na polju instituta, a još dalje od toga uzdiže se ogromni planinski masiv zvanj Zlatni vrh, s lokacijom manastira „Sveta Bogorodica“. Zemljište kao svojina instituta locirano je iznad puta prema Zlatnom vrhu, a levo i desno taj prostor bio je

nivičen potocima osredinje veličine. Taj prostor je bio imanje – ogledno polje – Duvanskog instituta za rasad i ogledne parcele za proizvodnju duvana. Osim duvana i triju zgrada instituta, na tom polju se ništa drugo nije moglo videti, s izuzetkom jedne male oaze borove žume, koja je zasadena pored jednog od dvaju već spomenutih potoka.

POČETAK RADA ŠKOLE

Zazvonilo je i prvo školsko zvono, otpočeo je i prvi školski čas, iz predmeta Srpskohrvatski jezik. Program iz ovog predmeta poveren je profesorki iz prilepske gimnazije, koja je na samom početku htela da proveri prethodno znanje učenika, pa je usput postavila i nekoliko pitanja. Usledilo je prvo pitanje: „Šta je to književnost?“ Učenik S. S. nije znao odgovor, ali je pokušao, po logici, da nešto kaže, otprilike da je to ono što ljudi izmisle i napišu, ali taj odgovor je bio veoma slab i neubedljiv za profesorku, pa je rekla da sedne. Uz mali predah, usledilo je drugo pitanje: „Ko zna, neka dignu ruku!“ Podiglo je ruku nekoliko učenika, profesorka je prstom pokazala ko će od njih dati odgovor. Bio je to Milorad Popović, koji je vrlo glasno i teatralno odgovorio, kratko i jasno: „Književnost je deo umetnosti.“ Profesorka je bila zadovoljna, Popović takođe, a prethodni učenik jedva je podneo taj prvi šok, na početku rada Srednje duvanske škole u Prilepu.

Eto, tako je to počelo davne 1946. godine, u hladnim prostorijama Duvanskog instituta, gde se sakupilo 28 učenika, iz cele Jugoslavije. Iz Slovenije jedan, Hrvatske tri, Bosne i Hercegovine tri, Crne Gore četiri, Srbije deset i Makedonije sedam. Od 28 upisanih, 1946. godine Srednju duvansku školu završila su 24 učenika, koji su po ondašnjim pravilima Ministarstva lake industrije proizvedeni u duvanske tehničare. To je bila prva generacija, sastavljena od svih nacija i vera, s navikama, kulturom, običajima, govorima, i svim ostalim manirima koji prate neke narode na prostorima druge Jugoslavije. Ta raznolikost od Maribora do Bitolja izražavala se u navikama mladih ljudi, učenika, koji su sakupljeni u Prilepu, na „Gladnom polju“, „на ивстипуто“ (tako se govori u Prilepu), činili Jugoslaviju u malom. Nikome nije smetalo što je neko Srbin, Hrvat ili pripada nekoj drugoj naciji, niti pak to što je neko bio musliman, katolik ili pravoslavac. Živelo se i radilo u velikom drugarstvu i međusobnoj ljubavi, i najveći je kvalitet bio baš u tome što je svako od učenika nosio neko obeležje svoga kraja. Neretko su mnogi profesori koji su predavali, govorili da bolju generaciju u svojoj karijeri nisu imali, a profesori su takođe bili iz cele Jugoslavije, uključujući i jednog Rusa, za Meteorologiju, Ruskinju za Ruski jezik, sportistu za sport, iz Skoplja, matematičara iz prilepske gimnazije, i tako dalje.

Program škole i semestar u Nišu

Treću godinu školovanja otpočela je sasvim neobično. Mnogi od učenika bili su već stigli u Prilep, očekujući i početak školske godine, i „odjednom“ za sve učenike stiže uputstvo da je razred kao celina dislociran za jedan semestar u Niš, pri fabrici duvana. Saznavši za takvu informaciju, tog septembra 1948. godine svi

su krenuli za Niš, i za mnoge je to bio prvi susret s gradom i Fabrikom duvana u Nišu. Odluka da se jedno polugodište provede u Fabrici duvana Niš bila je sasvim logična, jer je fabrika u Nišu i tada, a i sada je, bila najveća i najmodernija fabrika u zemlji. To isto važi i za kadrivne – predavače – i zbog značaja fabrikacije cigareta u obrazovanju bilo je sasvim opravdano da se jedan semestar provede u Nišu.

Dolazak u Niš za celu generaciju učenika Srednje duvanske škole u Prilepu bio je veliko osveženje i zadovoljstvo. Imali su bolji i veći grad, za ono vreme, ishrana je bila raznovrsna i mnogo bogatija nego ona koju su imali u Prilepu.

Smešteni su bili u samom krugu fabrike, gde su bile i spavaone, učionica, ishrana, a praksa se obavljala u samoj fabrici, gde je pored ostalog bilo i mnogo lepih devojaka. S obzirom na to da je prva generacija imala dobre, zdrave, a i po godinama zrele momke, od kojih su neki pojedinci bili pravi donžuani (Perišić, Rade Čaplja, Zeča...), sklopljena su mnoga poznanstva, prijateljstva, ljubavne veze, a ugovoren je i jedan brak (Bogdanović), koji je realizovan kasnije, ali se nažalost nije održao. Predavači su bili uglavnom ljudi iz fabrike duvana, a jedan broj je angažovan iz grada. Dominantno mesto na svim predavanjima zauzimala je fabrikacija cigareta, a predavač je bio inženjer Nikola Sozonović, tada tehnički direktor fabrike. Direktor fabrike, Tropa Miljević, predavao je organizaciju rada, a pored njih i mnogi drugi, kao na primer Živojin Perić, koji je predavao knjigovodstvo (kasnije je postao ugledni niški univerzitetski nastavnik. To je bio slučaj i s inženjerom Sozonovićem, koji je kasnije postao predavač na Poljoprivrednom fakultetu beogradskog univerziteta). Taj semestralni program u Nišu bio je deo ukupnog programa Srednje duvanske škole.

Glavni akcenat programa Srednje duvanske škole dat je predmetima iz duvanske struke, uz stalno oslanjanje na prirodne nauke, naročito one koje su vezane za poljoprivredu. Pored toga, bilo je nešto predmeta iz tehnike i ekonomije, a što se opštih predmeta tiče, bili su u celosti zastupljeni uglavnom još u prvoj školskoj godini. Izučavano je 37 predmeta, od kojih je šest polagano kao završni diplomski ispit, a to su bili: Srpskohrvatski jezik, Agrobiologija s genetikom, Selekcija s oglednom službom, Agrotehnika i proizvodnja duvana, Manipulacija i fermentacija duvana i Fabrikacija duvana s mehanikom i tehnologijom. Možda je malo pretenciozno, ali po slobodnoj proceni, može se reći da je jedan broj predmeta i profesora bio na fakultetskom nivou. To se moglo zapaziti za vreme studija, kad je ne jedanput vezivano za ponekog profesora s fakulteta, prilikom polaganja kolokvijuma i ispita, da su odgovori pojedinih njihovih učenika iz duvanske škole sadržavali veći kvantum znanja od onoga što pitanje traži. Bio je to slučaj s Genetikom, Botanicom, Selekcijom, a to znanje neschično su darovali profesori u Prilepu, kojima i na ovaj način treba iskazati punu i iskrenu zahvalnost, a to su bili pre svega inženjeri agronomije, koji su imali svoja redovna zaduženja u Duvanskom institutu. Nekolicina njih zaslužuje da se i pojedinačno više kaže o njima.

Predavači – izuzetni intelektualci

Rudolf Gornik, diplomirani inženjer agronomije, 1946. godine bio je direktor instituta i prvi direktor Srednje duvanske škole. Predavao je Evoluciju, Tipove

duvana (sorte) i Selekciju. Pošto je i on stanovao i radio u istoj zgradi gde i daci, često od galame i graje učenika nije imao potreban mir za rad i odmor. Uz sve to, vrlo često je morao ujutru da buđi učenike, jer je ustajanje uvek bilo u pet sati ujutru, pa se đacima mnogo spavalo, i kad prvu spavaonicu probuđi, krene u drugu sa zvonom u ruci, a ova prva je ponovo zaspala. Eto, i takvih scena je bilo s direktorom Gornikom u tom školskom ili, hōlje rečeno, porodičnom životu u Duvanskom institutu.

Rudolf Gornik, sa svojim saradnicima, organizator je formiranja prvog oglednog polja u Prilepu, a zatim Duvanskog instituta i Srednje duvanske škole. To provedeno vreme i rad na tim poslovima krunisani su stvaranjem sorte duvana zvane „Prilep“, zatim selekcijom očišćenom sortom Jake kirečiler 4 – 2. Te dve sorte osnovne su u proizvodnji orijentalnog duvana u Makedoniji i Srbiji u poslednjih pola veka. Te dve sorte i danas se na ovim područjima proizvode, u količinama kojima se podmiruju potrebe domaćih fabrika i izvoza duvana, od bivšeg SSSR-a, do SAD-a, čime se stvara neto priliv deviznih sredstava. S pravom se može reći da je u tom delu posla Rudolf Gornik dominantna ličnost duvanske privrede druge Jugoslavije.

Kakvo je njegovo stvarno političko ubeđenje bilo, nije se znalo, jer se na tom polju ništa naročito kod njega nije manifestovalo, osim što je bio član KPJ. Ipak zasluđuje pažnju da se kaže jedna sitnica koja otkriva njegovo opredeljenje, pod uslovom da je to iskreno rečeno. Naime, kad je držao predavanja o tipovima duvana (sorte duvana), opisivao je sortu Jaku. Pored ostalih osobina ta sorta ima vrlo nežnu, blagu, prijatnu aromu prilikom pušenja. Moglo bi se reći da je to „plemenita“ aroma. Nije prihvatao reč plemenito, jer, kako je on govorio: „To me podseća na pleme i plemiće, izostavite tu reč.“

Decentralizacijom privrede, uprave, i svega ostalog posle 1953. godine, uz mnogo pozitivnog što se tada dešavalo, desilo se i ponešto negativno. To je bio slučaj s kadrovima Duvanskog instituta u Prilepu. Naime, kadrovi drugih nacionalnosti jedan po jedan su odlazili prema matičnoj republici, pa se za kratko vreme od jednog duvanskog instituta u Prilepu dobilo još novih tri (Beograd, Zagreb i Mostar). Za takvu akciju nije bilo ni kadrova, ni para, a još manje potreba!

Ta kretanja uslovlila su da je Rudolf Gornik otišao 1954. godine u Zagreb, i kao vrstan stručnjak – selekcionar – razvio je novu proizvodnju, na novom području, s novim sortama, zvanim Svetla Virdžinija i Berlej. Te sorte su poslednjih decenija ovog veka obeležile apsolutnu dominaciju u svetskoj proizvodnji blend cigareta. Taj tip cigareta u drugoj polovini ovog veka, polako, ali sasvim sigurno, osvaja pušače svih kontinenata. Dakle, i ovoga puta, Gornik je gađao pravu metu i pogodio pravi cilj. Predviđanja mnogih drugih stručnjaka nisu imala takvu viziju razvoja u proizvodnji ove vrste duvana, pa se zato u drugim područjima i kasnilo s tom proizvodnjom. Rudolf Gornik je svoj životni i radni vek završio kao savetnik-penzioner Duvanskog instituta u Zagrebu.

Ivan Stanković, diplomirani inženjer agronomije, a od 1963. godine i doktor poljoprivrednih nauka; prvooj generaciji Srednje duvanske škole u Prilepu bio je predavač, razredni starešina, a jedno vreme i direktor škole. Većina učenika je go-

vorila, a s tim je bila i saglasna, da je Ivan Stanković otac prve generacije. Budući direktor škole, činio je sve da nastava bude što kvalitetnija, a materijalni uslovi što bolji za sve učenike duvanske škole. Kao razredni starešina, zaveo je rad i disciplinu u razredu, a kao predavač davao je mnogo, ali i tražio od učenika mnogo. Često je držao svakojake priroke, ali najčešće profesorske i roditeljske. Učio je učenike da budu dobri teoretičari, ali su morali da znaju i praktične stvari. Uvek je imao vremena za razgovore s đacima, i to o stvarima koje se direktno tiču škole i učenja, a često, i to veoma naglašeno, o stvarima koje se tiču opšte kulture, radnih navika, ponašanja u društvu. Možda je u svemu tome i preferirao, ali s današnje vremenske distance, ceneći njegovo zalaganje da od učenika stvori ne samo dobre stručnjake, već pre svega dobre, radne i kulturne građane, bio je duboko u pravu. Odnos đaka i profesora, bar kod jednog broja predavača, zadržan je do kraja njihovih života, kako za vreme aktivnog rada u službi, tako i kad su postali penzioneri (sl. 15).

Slika 15. Dr. Ivan Stanković - profesor i direktor duvanske škole u Prilepu.

U struci se mnogo trudio na polju selekcije i genetike. Ponekad je govorio kako bi idealna stvar bila da se ukrste duvan i krompir, pa da se iznad zemlje bere zlatan list duvana, a ispod zemlje krtole krompira, pa makar bile i za stočnu ishranu. U časovijma odmora, obukao bi radničko odelo i čizme, i sam, s još kojim dobrovoljcem, činio bi sve da ulepša mali park između Instituta i regionalnog puta. Taj isti Iva, iako je bio strog i cepidlaka, kad bi đačka fudbalska ekipa igrala na prilepskom stadionu s nekom drugom fudbalskom ekipom, znao je iz sveg glasa da vikne: „Napred naši“, a kad bi se Rade Čaplja približio голу, onda bi sportska tenzija i đaka i direktora još više porasla.

Dr. Ivan Stanković, je u vreme „decentralizacije“, slično drugima, prešao za Beograd, gde je osnovan Institut za duvan, i tu je ostao do kraja svog radnog veka.

Za vreme trogodišnjeg školovanja u Prilepu, prva generacija je imala i trećeg direktora škole. Bio je to diplomirani inženjer agronomije, Metodi Tetarčev. Pored dužnosti direktora škole, Tetarčev je obavljao i svoju dužnost u Duvanskom institutu, a istovremeno je mnogim generacijama držao predavanja iz Agrotehnike, o proizvodnji duvana, sezonskoj fermentaciji, manipulaciji, a kasnije je predavao i Fabrikaciju. Bio je čovek s obrazovanjem s univerziteta u Pragu, a i sama njegova ličnost odavala je utisak veoma široke, opšte kulture. Ta činjenica upućuje na zaključak da se moglo mnogo naučiti od uvaženog profesora i direktora duvanske škole, Metodi Tetarčeva. Svoj radni i životni vek završio je kao savetnik Duvanskog kombinata u Skoplju.

Tokom školovanja u Prilepu i Nišu bilo je i drugih profesora koji zaslužuju izuzetno poštovanje. Među njima je svakako inženjer agronomije Voja Bojanić,

koji je u prvoj godini bio razredni starešina i predavač Matematike. S đacima se družio i prema njima ponašao kao da im je školski drug – na času profesor i razredni starešina, a na igralištu, u sportskom dresu, fudbaler, ili u sali za šah šahista. Inženjera Bojanića su, tokom druge godine školovanja, premestili negde na Kosmet. Taj rastanak bio je veoma dirljiv (između učenika i razrednog starešine Voj. Boj – tako se potpisivao, pa su ga tako i zvali). Svima je bilo žao što gube drugu, profesora, razrednog starešinu, a i njemu je teško pao taj rastanak.

Osim Bojanića, mnogo vremena s đacima provodio je inženjer Adem Kapetanović, rodom iz Čapljine, a bio je u prvoj godini vaspitač, istovremeno i predavač, naravno pored svoje redovne dužnosti u institutu. Posebno je ostao u sećanju zbog zajednički provedenog vremena u Čapljini, gde su đaci proveli jednosedmicevu praksu na utkupu i manipulaciji hercegovačkih duvana. Čapljina je bila njegovo rodno mesto, pa se mnogo trudio i s uspehom završavao sve poslove, s ciljem da praksa bude što uspešnija, a slobodno vreme iskorisćeno na najbolji mogući način. Tih dana se iz Prilepa krenulo skoro iz zime, a Čapljina je „goste“ dočekala prijatnim – ranim prolećem. Kako su dani odmicali, vreme je bilo još toplije, za večernje šetnje još prijatnije, i sve je šarmantnim Prilepčanima išlo na ruku da sklope nova poznanstva s veoma izazovnim i lepim devojkama iz Čapljine.

Ostali su u sećanju i mnogi drugi profesori: Hristo Beaka, Rade Popović, Mile Uzunovski – kasnije je postao uzoran selekcionar i redovan profesor na Poljoprivrednom fakultetu u Skoplju – pa im svima hvala na svemu što su uč(n)ili za prvu generaciju Srednje duvanske škole u Prilepu.

Materijalni i drugi uslovi školovanja

Materijalni uslovi za školovanje prve generacije bili su za ono vreme izvanredni. Škola je bila od saveznog značaja, kao što je bila i sama duvanska privreda. Ukupne troškove škole podmićivala je Generalna direkcija Savezne industrije duvana u Beogradu. Pored besplatne ishrane, smeštaja, svezaka, ušbenika, učenici su još imali po meri izrađenu odeću i obuću. Po odeći koja je bila po prvi put sašivena, đaci su dobili od Prilepčana i svoje ime – „živitovci“. Ubrzo nakon što su stigli u Prilep, možda posle tri-četiri meseca, sašivena su odela i kape, jednake za sve učenike. Bio je to neki puniji štof zatvorene plave boje, i kad bi odlazili u grad obično bi svi obukli tu plavu odela, koja su veoma upadljivo delovala na građanstvo Prilepa. Po odlasku učenika u grad, odjednom bi ceo grad bio obojen u plavo, a pošto na makedonskom jeziku „živit“ znači plavo – to ih i prozvaše „živitovcima“. U drugoj godini su dobili još bolja odela i zimske kapute, pa se na taj način nekako izjednačiše međusobno, jer kad su došli, bili su mnogo različiti po odelu i obući, a i po drugim stvarima. Bilo ih je u opancima i klašnjanim pantalonama, pa do ugladenog gospodina iz Maribora, s mašnom i u skupocenom odelu – Lobnika Romana (taj kolega je posle prve godine napustio školu). Osim toga, bila je nabavljena oprema za sve vrste sportskih aktivnosti, pa su između ostalog imali vrlo jaku fudbalsku ekipu, koja je imala zapažene rezultate sa sličnim timovima u Prilepu i Bitolju. Pored fudbala, imali su rekvizite i za druge sportove (odbojka,

šali, ping-pong, te čak i boksaerske rukavice). U svim sportovima imali su ponekog od kao izraziti talentat, i neretko su na gradskim i republičkim takmičenjima osvajali zapažena mesta u raznim disciplinama amaterskog sporta. Tu sreću nisu imali jedino u boksu. Posle prvog „isprobavanja boksaerskih rukavica“, u međusobnom obračunu, ubrzo su ih ostavili za sva vremena.

Nešto kasnije dobili su i muzičke instrumente, ali se prva generacija u tom delu nije naročito iskazala, osim s harmonikom za ličnu razonodu.

Za ishranu učenika organizovana je školska menza pri samom Duvanskom institutu. Činilo se u to vreme sve što je bilo moguće, ali je činjenica bila da se gladovalo. Hrane je bilo malo u celoj zemlji, a naročito u Makedoniji. Hleba je bilo samo od prošenog brašna, i to u ograničenim količinama. Meso tek ponekad, i to kozije, jer su koze bile određene za likvidaciju, pa je to sistematsko uništavanje koza stvaralo mogućnost za nabavku mesa.

Po isteku određenog vremena – već druge školske godine – đaci su dobili i struju i grejanje, a to je za sve njih bio pravi raj, jer su prvü zimu proveli takoreći bez grejanja, a pošto nije bilo električnog svetla, uveče su učili na svetlosti lampe gasarke. Međutim, jednog prolećnog dana, bilo je veoma toplotno, grejanja i nije bilo, ali su kotlovi radili iz drugih potreba. Đaci su bili tog trenutka slobodni i povećä grupa njih bila je u zgradi. Odjednom, čula se veoma jaka eksplozija, i cela zgrada se ozbiljno zatresla. Para, dim i prašina ispunili su hodnike cele zgrade, a svi đaci su instinktivno pojurili prema izlazu, te su se vrlo brzo, u velikoj panici i strahu, našli van zgrade. Iz podruma su izašla dva radnika ložača, uz pomoć drugih ljudi, i uz tužno i glasno jakanje. Koža im je visila na licu, i na golim rukama. Za sve prisutne strašan prizor. Uvili su ih u ćebad, i šofer Giga ih je kamionom odveo u bitoljsku bolnicu. Epilog: jedan radnik je izdahnuo na putu do bolnice, a drugi je umro u toku istog dana. Od eksplozije parnog kotla, 0,7 atmosfera, popucala su okna na prozorima podrumskih prostorija, i radnici koji su se našli u podrumu u tom trenutku prosto su spreženi.

Doživljaji na ekskurzijama

Za vreme trogodišnjeg školovanja, učenici prve generacije imali su dve ekskurzije, za koje se veruje da ih pamti svaki učenik duvanske škole. Prva ekskurzija organizovana je pred kraj prve školske godine – odlazak na Ohridsko jezero. Sam polazak, kao i obično, obeležen je pesmom, i to tako glasno, da čuje ceo institut, a zatim i grad Prilep, da se zna da „čivitovci“ prolaze i negde odlaze – čak na Ohridsko jezero. Pesama po sadržaju i poreklu, bilo je od Đevđelije do Triglava, ali najviše onih koje su govorile o borbi i oslobođenju Jugoslavije, pa do „sentiš“ pesama: „Tamo na rivi, čekaću te mala“, ili „Džambalaja“. Obično se počinjalo pesmom o Titu ili „Во борба – борба македонски народо“, i tako s pesmom sve do Ohrida i nazad, uz dobro trukanje kamiona Duvanskog instituta, po veoma lošem makadam-putu.

Bliže Ohridu, a posle jednog prelepog i bogatog izvora vodom, vodič je praktično na licu mesta pokazao, nedaleko od samog puta, živo izvorishte hamijskih

gasova, koji su bili topli, a istovremeno imali specifičan miris. To je imalo veze s predavanjima iz hernije. Pre toga su videli grad Bitolj, interesantni prevoj, brdo Davati, odakle se silazi u Resen, i divno resensko polje, poznato kao voćarski kraj.

S leve strane ostaje Oteševo i predivna Prespa – Prespansko jezero.

Najzad su stigli u Ohrid, na samu obalu Ohridskog jezera, što je u stvari i sam centar grada, jer se glavna ulica nekako izdužila pored same obale jezera. Osim te ulice, sam grad delila je još jedna važna ulica, kojom se dolazilo iz pravca Resena, ali se isto tako u tu ulicu slivao i putni pravac iz Struge. Negde na sredini te ulice video se mali trg, a na trgu jedno drvo, staro, verovatno više vekova, koje u celini nije predstavljalo neku veliku grdosiju, jer mu je kruna bila osrednje veličine, ali je stablo bilo ogromno, sa šupljinom pri zemlji. U to šupljinu sigurno je mogao stati jedan omanji kiosk za prodaju duvana i cigareta. Inače, sama ta ulica predstavljala je trgovački deo Ohrida, s puno zanatskih, trgovačkih, poslastičarskih i drugih radnji. Desna strana te ulice, kad se dolazi na obalu jezera, gleda na omanje uzvišenje, koje je okićeno lepim i belim starijskim kućama. Kuće su obično imale ispuštene balkone s drvenom ogradom i uzdažnim prozorima pored balkona, po jedan ili više, ako je kuća bila veća. Leva strana grada bila je šarenija po arhitekturi, i mogla se videti i poneka građevina novijeg stila. Ta ulica je vodila u centar Ohrida, na glavnu ulicu, dakle na obalu jezera, gde je bilo pristanište za čamce i brodove.

Dolazak u taj prostor grada doživljava se s velikim uzbuđenjem. Sam pogled na jezero pruža veličanstvenu sliku. Jezero ima dužinu od oko 30 kilometara, a otprilike jedna polovina te dužine predstavlja širinu. S malim izuzetkom, sve se to vidi jednim pogledom, jer je cela površina jezera ograđena veoma visokim planinjskim masivima, koji su obrasli gustom zelenom šumom. Svuda okolo su visoke planine, gore nebo, dole čista i bistra voda, iza leđa rascvetani grad – pravi zemaljski raj. Nadmorska visina jezera je 600 metara, što je jedan od preduslova da se čovek na toj visini oseća vrlo prijatno. Vazduh svojom svežinom dolazi s planinjskih vrhova, ovlažen čistom i zdravom jezerskom vodom. Sve to skupa impresionira čoveka, i stvara želju da se bude što više u kontaktu s tim prostorom, vazduhom, s tom vodom. Taj utisak, veruje se, kod većine ljudi ostaje neizbrisiv do kraja života, a svako podsećanje na Ohridsko jezero i razmišljanje o njemu obnavlja osećaj lepog doživljaja opojne svežine, koju može pružiti samo Ohrid.

Legenda o postanku jezera kaže da je na tom prostoru nekad, bila ogromna livada, i da su tu čobani čuvali stoku, napasajući svoje stado sočnom zelenom travom. Na livadi je postojala česma sa živom izvorskom vodom, odakle su ljudi ujutru i predveče zahvatali vodu. Jednoga dana neka devojka – Ohridanka – dođe za vodu kad je već pao mrak, na brzinu zahvati vodu i od straha zaboravi da zatvori česmu. Tako otvorena česma te noći toliko ispusti vode, da je ujutru nastalo jezero. Međutim, stvarnost je ipak drugačija:

Celo Ohridsko jezero predstavlja prirodnu tvorevinu, gde na jednom kraju voda izvire, a na drugom otiče. Taj drugi kraj gde voda otiče u stvari je izvor Crnog Drima. Izvori koji se vide ima ih dva, a verovatno ima i onih koji se ne vide, predstavljaju pravi ukras jezera. To su Biljanini izvori u neposrednoj blizini grada Ohrida, prema Gorici, po kojima je nastala čuvena pesma „Biljana platno beleše“, i

drugo ogromno izvoriste, koje na prvi pogled predstavlja čitavu reku, do ulaska u jezero, kod manastira „Sveti Naum“. U neposrednoj blizini manastira obeležena je granica između Makedonije i Albanije. S obzirom na dobre odnose u to vreme, između Jugoslavije i Albanije, đaci su imali priliku da se sretnu s albanskim graničarima, a i da sami prelaze granicu, zbog uspomene da su bili i na tuđoj zemlji.

Dolazak đaka brodom – tačnije rečeno brodićem – koji je saobraćao od Ohrida do „Svetog Nauma“, na drugi kraj jezera pratilo je tlo i sunčano vreme. Pored izvorišta, posetili su i manastir „Sveti Naum“, i u samom manastiru grob svetog Nauma.

Ubrzo je usledio povratak brodom za Ohrid, a razdragani đaci zapevaše izvornu makedonsku pesmu „Biljana platno beleše“. Sve to skupa nije trajalo dugo, jer je brod imao svoj tempo, a s planinskih visova spremalo se nevreme. Vetar je bio sve jači, a talasi na jezeru sve veći, brod se činio sve manjim, a Ohrid sve daljin. Bilo je među njima i dobrih plivača, koji se nisu svega toga bojali. Pa, hrabreći sebe, hrabрили su i druge, ali sve to nije bilo od velike pomoći, jer su talasi počeli da se igraju s brodom kao s igračkom. Bilo je povraćanja i suza, molbi gospodu Bogu i svetom Naumu da oprostí ako su nešto grešni, i „Bog usliši“ molbe đaka i drugih putnika koji su bili na brodu, te ipak stigoše srećno u omanju luku grada Ohrida.

Zadovoljni Ohridom i svim onim što su usput videli, i srećni zbog ishoda nevremena koje ih je zadesilo na jezeru, posedaše u „Gigim Jimuzina“, i kasno predveče krenuše nazad za Prilep.

Kraj školovanja i diplomski ispit

Na kraju trogodišnjeg školovanja, jula meseca 1949. godine, učenici su polagali diplomski, maturski ispit, u trajanju od sedam dana. To je bila poslednja provera znanja, ili kako se u to vreme zvao maturski ispit – ispit zrelosti – koji je učenici prve generacije duvanske škole trebalo da polažu pred sedmočlanom komisijom, iz šest najvažnijih predmeta. Predsednik komisije poslat je iz Beograda, diplomirani inženjer agronomije, kasnije doktor nauka i redovni profesor na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu, Ljubiša Tomić. Potpredsednik komisije bio je direktor škole, Tatačev, a komisija je imala još pet članova, među kojima su bili Rudolf Gornik i Ivan Stanković. Sva 24 kandidata su položila ispit, a najbolji đak, bez sumnje, bio je Josip Sorić, kako za vreme školovanja, tako i na samom diplomskom ispitu. U kasnijem periodu, od 24 srednjoškolca, 15 ih je završilo višu i visoku školu, trojica su postala doktori poljoprivrednih nauka iz oblasti duvanske privrede (Dušan Boćeski, Dragan Perišić i Tihomir Svilanović). Boćeski je svoj radni vek završio kao redovan profesor na Poljoprivrednom fakultetu u Skoplju, a Dragan Perišić na Tehnološkom fakultetu u Leskovcu. Nikad nisu saznali šta se desilo s kolegom iz duvanske škole u Prilepu, Pavlom Spasojevićem, rođenim u Beogradu, 1929. godine. Posle rastanka u Prilepu, izgubio mu se svaki trag (sl. 16).

Posle čitanja rezultata polaganja maturskog ispita, priređeno je oproštajno drugarsko veče s profesorima, institutom, školom, Glavinim poljem i Prilepom.

Slika 16. Grupa učenika prve generacije srednje duvanske škole okupljenih u Nišu na 25. godišnjicu od mature.

Već sutradan su krenuli na putovanje – ekskurziju kroz Jugoslaviju, s pravcem kretanja: Prilep – Prahovo – Beograd – Bled – Postojina – Opatija – Rijeka – Dubrovnik. Vođa puta bio je profesor iz Prilepa – inženjer Hristo Beaka, inače službenik pri Duvanskom institutu, a predavao je Hemiju i Agrotehniku u proizvodnji rasada i duvana.

Sam završetak škole za sve učenike predstavljao je određeni cilj, a kad se cilj postigne, onda je to prošlost, i svi naponi činjeni tokom trogodišnjeg školovanja treba tog dana da se preliju u osećanje zadovoljstva i radosti. Vrlo brzo, nastupilo je i drugo osećanje. Počela se razvijati misao o tome da se rastaju s jednim prostorom gde su u svakom pogledu imali određenu sigurnost – rastajali su se od svojih učitelja i vaspitača, odlazeći svako na svoju stranu, širom Jugoslavije. Dakle, počela se razvijati vizija budućnosti – šta sutra sa sobom. Osećaj nelagodnosti polako je prerastao u setu, koja za trenutak prazni sve „akumulatore“ koji krepe dušu čoveka. To se najbolje videlo kad su iz skromnih materijalnih resursa odvajali koji dinar da kupe jedan drugom neku uspomenu za rastanak, s napisanom posvetom, izražavajući pritom obično radost, ali i tugu, što će se posle ekskurzije konačno rastati. Ima u svemu tome još nečega – to se iskonski osećalo, ali u tom trenutku nije moglo biti zapaženo. Svima njima prošao je najlepší deo života – đlačko doba i bujna mladost.

Završna ekskurzija po Jugoslaviji

Odluka škole, tačnije rečeno, odluka Generalne direkcije, da po završetku škole učenicima napravi ekskurziju po Jugoslaviji, bila je celishodna. Ekskurzija je

imala vrlo racionalnu maršrutu. Iz Prilepa se išlo, preko Skoplja i Niša, za Prahovo. Odatle brodom uz Dunav, za Beograd. Zatim Bled i Bledsko jezero, pa Postojina i Opatija, i dalje brodom, do Dubrovnika. Na ovom putu zaista se imalo šta videti. U međusobnoj razmeni mišljenja nije se moglo doći do konsenzusa koji deo Jugoslavije može pomeni epitet najlepšeg. Zavisno od ukusa pojedinca, za nekog je to bio Ohrid s Ohridskim jezerom, za drugog Đerdap s Dunavom, Bledsko jezero ili Opatija, pa sve redom do Jadrana, i nazad. Međutim, iako je lepota relativan pojam, pa još ako se svemu tome doda nostalgija svakog za rodnim krajem, ipak, u celini postoje neki okviri koji upućuju na realnije zaključke. Naime, ako se govori o drugoj Jugoslaviji, neretka su mišljenja, ne samo nas koji živimo u njoj, već i mnogih stranaca, da je to zemlja s izuzetnim prirodnim lepotama.

I posle pola veka, kad smo u međuvremenu, „na talasima plavog dima koji emituju duvan i cigareta“, prešli put od Prilepa do Moskve, Njujorka i Kinšase, daje nam za pravu, da nešto zaključimo, s većom sigurnošću. Jadransko more predstavlja biser među morima sveta, Bosna i Crna Gora sa svojim rekama, jezerima i planinama mogu se porediti sa Švajcarskom. Sliv Drine i triju Morava predstavlja (zavisno od godišnjeg doba) raj na ovom svetu, a vojvodanska ravnica, bogatstvom svoga černozena, može hraniti pola Evrope. Posebni dragulji u našoj prelepnoj zemlji su jezera Ohridsko i Bledsko, a od mnogih prelepih banja Vrnjci, a sreću Šumadije.

Na samom polasku iz Prilepa, zbog prepunog voza putnicima, učenici su ulazili u vagona na vrata, ali i kroz prozore, no ubrzo je ta gužva na nekoliko sledećih stanica rasterećena, pa su sve do Skoplja i Niša udobno putovali. Sve je to činjeno uz prisustvo mladalačkog duha i obaveznu pesmu, koju su obično nazamenično vodili dobri pevači – novopečeni duvanski tehničari. U tom raspoloženju oglasio se negde oko Preševa i uvaženi profesor, inženjer Hristo Beaka – vođa puta – pesmom: „Пилето ми поје паћо, на сабајте“ – naravno svi su to „horski“ podržali.

U Prahovu su proveli jedan ceo dan čekajući brod kojim je trebalo da putuju za Beograd. Po ukrcavanju na brod, dobili su hranu, a onda je na tihom, lepom i plavom Dunavu, počela da raste tenzija raspoloženja, sve do Beograda, gde su ih čekali predstavnici Generalne direkcije Savezne industrije duvana.

U Beograd su došli sa zakašnjenjem, zbog kašnjenja u polasku, pa su izostale predviđene aktivnosti boravka u ovom gradu. Prijem je bio u Knez-Mihajlovoj ulici, gde je i bilo sedište Direkcije. Osim toga, kod ljudi iz Direkcije javilo se interesovanje da ih pojedinačno vide uživo, jer su ih do tada znali samo sa spiskova.

Na Bled su stigli veoma umorni, ali vreme od 24 časa, koliko su tamo ostali, te svežina i lepota jezera i okolnih vila, brzo su učinili svoje, da je umor zamenjen novom energijom za šetnju, kupanje i veslanje čamcima po jezeru. Ako ni po čemu drugom, ali po žuljevima na rukama od veslanja, morali su mnogi zapamtiti taj dan na Bledu. Takoreći ceo dan su, po divnom julskom suncu, proveli na samom jezeru.

Slika lepote tog jezera, s vilama oko njega i predivnom zelenom šumom, te čistućom i prozračnim vazduhom, ostaje trajna uspomena.

U toku kratkotrajnog zadržavanja, obišli su Postojinsku jamu, a brzo zatim stigli u Opatiju. Tu su ostali svega jedan dan, taman toliko da se kod svakog moglo javiti divljenje zbog onoga što priroda može da daruje sama po sebi, i onoga što čovek u toj prirodi dogradi. Ko je sve gradio Opatiju, nije se moglo znati, ali ostaje impresivan osećaj spoja prirode, dakle more, vazduh, topografski izgled okoline, i građevinskih objekata, koji su nastali verovatno krajem prošlog i početkom ovog veka. Morska voda, čist vazduh, uz prisustvo obalske flore, bili su podsticaj za kontinentalce da još više osete lepotu jednog primorskog mesta.

Poseban doživljaj imali su đaci ljubitelji šaha, jer su bili u prilici da vide aktuelnog prvaka Jugoslavije u šahu, dr-a Petra Trifunovića. Naime, u to vreme se igrao meč od deset partija u šahu, između poznatog Argentinca, velemajestora u šahu, M. Najdorfa, i našeg prvaka, Trifunovića. Najdorf je bio vrlo jak i popularan šahista u svetu, a sam njegov izgled i komotno ponašanje za vreme igre značili su snagu i sigurnost u sebe. Toga dana igrala se treća partija meča i pobedio je naš Trifunović. Inače, meč se završio kasnije, nerešeno, 5 : 5, uz osam remija, i obojica su imala po jednu pobedu. Taj rezultat bio je povoljan za našeg prvaka i predstavljao je afirmaciju jugoslovenskog šaha.

Brod je krenuo dalje, put Dubrovnika, a tamo su učenike već sačekale duvančije iz duvanske stanice. Umorni, a s malom rezervom para kod vođe puta, za plaćanje hotela, smestiše mlade tehničare u preduzeće, gde je lagerovan i sam duvan. Umesto kreveta, poslužila je duvanska sitnjavina, a umesto posteljine, sasvim dobre bile su sargije od bala, kako ispod tela, tako i iznad, kao pokrivač. Malo su negodovali, ali su ipak prespavali pod tim uslovima dve noći, na opšte zadovoljstvo. Kao odgovor na đачko negodovanje, profesor H. Beaka „poluglasno“ odgovori: „Budite zadovoljni, velika je stvar u julu mesecu provesti dva dana u Dubrovniku.“ Ispade da je i ovog puta profesor bio u pravu, jer su zaista po lepom i toplom julskom suncu proveli dva divna dana u Dubrovniku. Tramvaj je bio glavno prevozno sredstvo od Gruža, gde je locirana Duvanska stanica, pa do starog grada, i nazad, sve do glavne gradske plaže – uvala na Lapadu.

Za mnoge od ekskurzijanata to je bilo prvo kupanje u slanoj morskoj vodi, i prva škola plivanja, pa je i taj ispit uspešno završen, uz pomoć drugova koji su to već znali. Sam grad za duvanske tehničare nije predstavljao ništa posebno, iako je imao iza leđa daleku istorijsku prošlost i veliku vrednost. Stari Dubrovnik, sa starom arhitekturom, oivičen još starijim zidinama, i saznanje da ceo grad leži na jednoj ploči koja visi u moru, bez su naterali đake da pohitaju na tramvaj i bezbedan Lapad, na kupanje. Tamo je pored plaže na uvali bilo mnogo hotela, i u svako doba dana mnogo kupaca. Tako je bilo puna dva dana, a već trećeg dana boravka u Dubrovniku označen je kraj školovanja i drugovanja u Prilepu, i pođoše svaki svojoj kući, u novi život. Jedino je Dalibor Katić ostao u Dubrovniku, jer mu je otac bio službenik u Duvanskoj stanici, gde im je bilo stalno mesto boravka.

SUSRET POSLE DVADESET I DVADESET I PET GODINA

Rastanak prve generacije duvanske škole u Prilepu bio je jula 1949. godine u Dubrovniku, a ponovni susret priređen je nakon dvadeset godina, tačnije oktobra

1969. godine, u Prilepu. Organizacija susreta potekla je od kolega iz Prilepa, pre svega Boceskog, a zatim Nikole Pašovskog i Mitra. Ceo program upriličen je i dolaskom prvog direktora škole i instituta u Prilepu, inženjera Rudolfa Gornika iz Zagreba. Bili su prisutni i drugi profesori, a ceo program sastojao se u održavanju školskog časa s prozivkom, uz prisustvo profesora koji su imali mogućnost i vreme da dođu, obilazak instituta i duvanskog kombinata u Prilepu, kao i uz zajedničku večeru istoga dana.

Mnogi od prisutnih imali su šta da pokažu svojim profesorima na improvizovanom času posvećenom postignutim rezultatima u radu, u struci, ali i u porodičnom životu. Zapažena rukovodna mesta u grani duvanske industrije Jugoslavije imali su Dušan Boceski i Staniša Stojanović, kao generalni direktori duvanskih kombinata u Prilepu i Nišu. Jedan i drugi bili su već izdali po jednu knjigu: „Fermentacija duvana”, Boceski, i „Tehnologija cigareta”, Stojanović.

Bilo je zapaženih rezultata u radu i drugih kolega iz generacije, kako na rukovodnim mestima, tako i na polju naučnog rada. Tim rezultatima radovali su se i đaci i profesori duvanske škole u Prilepu.

Ostala je u prijatnoj uspomeni zajednička večera koju je priredio generalni direktor duvanskog kombinata u Prilepu, za sve prisutne učenike i supruge koje su imale mogućnost da dođu. Održan je i po koji govor, da će „životovci” i dalje živeti kao prava braća, i da će uvek pomagati jedan drugoga, a da će sledeći sastanak biti u Nišu, u Fabrici duvana, za pet godina. Izbor Niša za mesto sledećeg sastanka određen je zbog uspomena na jedan semestar u trećoj godini koji je tamo proveden. Bilo je to veče vedrog raspoloženja, igre, pesme i zabave, a svesnu temu doprinosile su i supruge domaćina, kao i ostale malobrojne supruge koje su došle sa strane, zajedno sa svojim supruzima. Prisutne supruge, odisale su istom duhom raspoloženja, i iskazale su pravu sestrinsku ljubav prema kolegama svojih supruža.

Nakon pet godina održano je obećanje, novi sastanak upriličen je 14. oktobra 1974. godine, u Duvanskoj industriji u Nišu, na dan otvaranja i puštanja u rad novoizgrađene fabrike duvana.

Na dvadesetpetogodišnjem susretu od završetka prilepske škole, bili su prisutni svi učesnici koji su bili pre pet godina u Prilepu, a broj prisutnih povećan je za Popovića i Sorića, kao i Tadića, iz druge generacije. Bio je prisutan i dobar broj njihovih supruža. Niški program susreta predviđao je održavanje školskog časa, prisustvovanje otvaranju i razgledanju nove fabrike duvana, zajednički ručak s ostalim gostima iz zemlje i inostranstva, u hotelu Park, a uveče – intimna večera u hotelu Sičevo za prilepske „životovce” i njihove supruge.

Povodom susreta za dvadeset pet godina, štampana je i monografija, s naslovom: „Dvadeset pet godina prve generacije Srednje duvanske škole u Prilepu, 1949–1974. godine”. Knjižica je odštampana na 47 stranica, s biografijama i fotografijama svih učenika i direktora škole, s kratkim sadržajem o značaju duvana za privredu zemlje, značaju otvaranja škole, kao i životu i radu učenika te škole, i njenom programu. Monografiju su priredile kolege – učenici iz Srbije i Makedonije.

Školski čas s prozivkom otvorio je uvaženi profesor Fabrikacije, inženjer Nikola Sozonović. „Predavanje” na času proteklo je na nobilijani način, jer se već

imalo iskustva iz Prilepa, jedino su bili malo zbunjeni oko zauzimanja mesta u klupama, jer su zaboravili ko je gde sedeo, pa je nastala zbrka oko toga, ali je profesor Sozonović ubrzo „uspostavio red na času“. Prijem u Sičevu, za vreme zajedničke večere, protékao je u najboljem redu i raspoloženju. U Sičevu se ostalo skoro celu noć, uz dobru muziku, igru i zabavu, kao i u Prilepu pre pet godina. Dogovoren je novi susret, za pet godina, u Čapljini, ali do tog susreta nije došlo.

Tokom vremena – druga polovina 20-og veka – kadrovska politika u ovoj grani imala je veoma neujednačen trend razvoja. Praktično se dogodilo to, da je posle rasformiranja Generalne direkcije Savezne industrije đuvana svako vodio računa o razvoju svojih kadrova. U tom smislu nastala je regionalizacija kadrovske politike po republikama, pa čak i uže od toga, po preduzećima. Đuvanska škola u Prilepu izgubila je primat savezne škole, pa je u jednom trenutku i prekidala svoj rad. U međuvremenu je formirana srednja đuvanska škola u Leskovcu, da bi kasnije prestala s radom. Sredinom sedme decenije, Fabrika đuvana u Nišu formirala je odeljenje pri školi učenika u privredi, za svoje potrebe, a nešto slično događalo se i u drugim preduzećima širom Jugoslavije.

Kad su fakultetski obrazovani kadrovi za ovu granu u pitanju, taj problem je i nadalje rešavan poljoprivrednim fakultetima, prilagođavanjem postojećih programa potrebama struke. Tome su poseban doprinos davali poljoprivredni fakulteti u Zemunu i Skoplju. Za vreme o kome je reč, u Zemunu su poseban doprinos dali profesori: Relja Dimitrijević, Ljubiša Tomić, N. Sozonović, D. Arkadije, i drugi. To isto u Skoplju, činili su profesori: Lambro Pačče, M. Uzunovski, D. Boeski i drugi. Poslednju deceniju 20-og veka, na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu, ulogu profesora za granu đuvanske industrije preuzela je Miroslava Nikolić, koja posebnu pažnju posvećuje hemiji đuvanskog dima, sa stanovišta popravljanju kvaliteta i njegovog uticaja na zdravlje pušača.

PEDESET I ^ETI RI GODI NI PLODNA RABOTA NA SPI SANI ETO TUTUN/TOBACCO

K. Filiposki

JNU Instituti za tutun-Priilep

Godinava se navr{uvaat 54 godi ni od objavuvaweto na prvi ot broj na spi sani eto "TUTUN/TOBACCO" i 80 godi ni od postoweto na nau-nata sl u`ba po tutunot. Po toj povod, sakame da se potsetime na dolgata istorija na spi sani eto "TUTUN/TOBACCO" i negovoto znaewe za razvojot na tutunskoto stopanstvo vo Makedonija i po{iroko, na prostorot od porane{na Jugoslavija. Prvi ot broj na spi sani eto "TUTUN/TOBACCO" se rodi vo januari 1951 godina, pod imeto "TUTUN" - "DUVAN", po inicijativana nau-ni ot kadar od Instituti za tutun.

Vo ovoj momente prilika da potsetime deka vo toa vreme tutunoproizvodstvoto vo Jugoslavija ima{e silen horizontalen i vertikal en porast. Ogromen del od tutunoproizvoditelite go nema potrebnoto iskustvo i tradicija, a vo proizvodstvoto na tutun bea vkl u-eni i zemjodelski povr{ini {to dotoga{ne sl u`el e za taa namena. Od vremeto na biv{a Jugoslavija, vo tutunoproizvodstvoto, kako i vo drugi te oblasti na -ove-ki te dejnosti, be{e nasledena cel osna primiti vnost. Nau-nata misla i nejzinite soznanija bea nedostapni ne samo za neposrednite proizvoditelituku i za rakovodni ot kadar od instruktivnata sl u`ba od preprijatijata za proizvodstvo i obrabotka na tutun. Postoe-ki ot kadar vo tutunoproizvodstvoto ne zadovol uva{eni tu po brojni tu po stru-na podgotovka. ^etiri te zavr{eni generacii maturanti od Srednoto tutunsko u-ili {te nemo`ea da najdat stru--nali teratura za dopolnuvawena svoite teoretski i zacvrstuvawena prakti-ni te soznanija od obl astana tutunot.

Vo takvi uslovi neophodna be{e pojavata na stru-noto spi sanie "TUTUN" - "DUVAN". Osnovna zada-ana na spi sani eto e usovr{uvawena kadarot i unapreduvawena

tutunskoto stopanstvo koe bi gi aktiviral o site stru-ni sil i preku vakov vid na publikuvawena rezultate od nau-no-istra`uva-ka rabota i na iskustvoto od {irokata praksa za da se obezbedi tolku potrebната stru-na pomo{na neposrednite proizvoditel i na tutunskoto stopanstvo vo site negovi segmenti od proizvodstvoto, obrabotkata i fabri kacijata. Treba da se akcentira deka ova nau-no spi sanie gi popularizira pridobivkite i rezultate od nau-no-istra`uva-kata rabota po tutunot kaj nas, gi iznesuva iskustvata i postignuvawata na operativata, objavuva pri kazi od prakti-ni i nau-ni postignuvawa od obl astana tutunot vo stranstvo, i na strani cite na spi sani etogi aktivirasi te stru-ni sil i vo borbata za unapreduvawena tutunskoto stopanstvo.

Prvi ot broj na spi sani eto "TUTUN" - "DUVAN" izleze vo januari 1951 gosdi na kako mese-no spi sanie. Prvite sedum broevi izlego pod ova ime, dodeka poslednite tri broja od 1951 izlego pod imeto TUTUN - DUVAN - TOUTOUN. Od 1952 do 1961 godina na spi sani eto izleguva{e kako "TUTUN - LE TABAC" i "DUVAN - LE TABAC", a od januari 1962 godina do denes izleguva pod imeto "TUTUN/TOBACCO". Zna-i, ova godina sme na po-etokot na pedeset i -etiri godi {noto nepreki nato izleguvawena ova spi sanie.

Vo svojata dolgogodi {na istorija, spi sani eto posil ana priliki te se menuvalo i dinamikana izleguvawena. Po-nal o da izleguva kako mese-no spi sanie, no mnogu -esto izleguva i kako dvomese-en broj. Posledni ve deseti na godi ni izleguva i kako trimese-en ili kako {estmese-en broj, a nekolku godi ni ima izleguvawena i kako godi {nikvo eden broj. Vo tekot na izminati ve pedeset i -etiri godi ni, otpe-ateni se 289 broja so 18 191 strani ca.

Vo ova pri l i ka }e nagl asi me deka spi sani eto "TUTUN/TOBACCO" do 1961 godi na i z l eguva } e dvojazi ~no, na makedonski i na srpskohrvatski jazi k. Od 1962 godi na pa do denes spi sani eto i z l eguva na makedonski jazi k, so toa } to trudovi te na avtori te na porane } ni te jugosl ovenski republ i ki se pe-atat na jazi kot na koj se napi } ani , a oni e od ostanati te zemji se pe-atat prevedeni na makedonski i l i na angl i ski jazi k.

Vo tekot na svoeto i z l eguvawe spi sani to postojano se menuva } e i vo negovi te sodr` i ni se objavuvaa stat i koi treti raasekoga } aktuel ni probl emati ki od vremeto koe go opkru` uva } e , kako i stat i za vremeto koe doa } a. Spi sani eto stana poznato ne samo vo na } ata dr` ava tuku i po } i roko na Bal kanot - vo nego se objavuvaat stat i na avtori skoro od si te bal kanski dr` avi .

Spored Pravi l ni kot za i zdava-ka dejnost na l nsti tutot za tutun od 1980 godi na, za gl aven uredni k se nazna-uva di rektorot na l nsti tutot.

Spi sani to "TUTUN/TOBACCO" napol no go opravda svoeto postoeve kako na po-etokot na svojata pi onerska zada-a taka i denes, vo usl ovi na tranzici ja na tutunskoto stopanstvo.

Vo ova pri l i ka }e dademe kratki bi ografi i na uredni ci te na ova spi sani e. l sto taka, na krajot od ova jub i l eno pretstavuvawe }e ja prezenti rame "Uvodnata re~" na spi sani eto "TUTUN/TOBACCO" napi } ana vo negovi ot prv broj od 1951 godi na, kako i hronol ogi jata na formata i i meto na spi sani eto.

Hronol ogij ja na i zI eguavaweto na spi sani eto TUTUN/TOBACCO i negovi te uredni ci

Годи- на	Наслов на списанието	Излезени броеви	Страни	Уредници		
				Главен уредник	Одговорен уредник	Уредник
1951	Тутун-Дуван	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8-9,	250			инж. Христо Беака
1951	Тутун-Дуван - Toutoun	10,11-12	66			инж. Христо Беака
1952	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11, 12	415	инж. Рудолф Горник	инж. Куне Георгиевски	
1953	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11, 12	480	инж. Рудолф Горник	инж. Куне Георгиевски	
1954	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11, 12	440	инж. Рудолф Горник	инж. Куне Георгиевски	
1955	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5-6, 7-8, 9,10, 11-12	394			инж. Куне Георгиевски
1956	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5-6, 7-8, 9,10-11, 12	431			инж. Куне Георгиевски
1957	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7-8, 9-10, 11, 12	447			инж. Куне Георгиевски
1958	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2,	88			инж. Куне Георгиевски
1958	Тутун-Дуван - Le Tabac	3, 4-5, 6-7, 8, 9-10, 11-12	252		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1959	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11-12	394		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1960	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 10-11,12	391		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1961	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 10, 11, 12	412		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1962	Тутун - Tobacco	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 10-11, 12	341			инж. Борис Тодоровски
1963	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5, 6-7, 8, 9-10,11-12	290			инж. Борис Тодоровски
1964	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	377		инж. Борис Тодоровски	
1965	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	357	Д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски	
1966	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	418	Д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски	
1967	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	364	Д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски	

Hronologija na izdavanja na strani eto TUTUN/TOBACCO
i negovi te uredni ci

Годи- на	Наслов на списанието	Излезени броеви	Стра- ни	Уредници	
				Главен уредник	Одговорен уредник
1968	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	414	д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски
1969	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	361	д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски
1970	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	410	д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски
1971	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	426	д-р Јосиф Мицковски	инж. Димче Чавкароски
1972	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	401	д-р Јосиф Мицковски	инж. Димче Чавкароски
1973	Тутун - Tobacco	1-12	237	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1974	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	415	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1975	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	453	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1976	Тутун - Tobacco	1-12	321	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1977	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	564	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1978	Тутун - Tobacco	1-12	215	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1979	Тутун - Tobacco	1-12	318	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1980	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	427	д-р Ѓоре Печијарески	инж. Димче Чавкароски
1981	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-12	277	д-р Ѓоре Печијарески	инж. Димче Чавкароски
1982	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	412	д-р Ѓоре Печијарески	инж. Димче Чавкароски
1983	Тутун - Tobacco	1-2	238	д-р Ѓоре Печијарески	инж. Димче Чавкароски
1984	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	431	д-р Јован Најдоски	м-р Кирил филипоски
1985	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	411	д-р Трајче Лазароски	м-р Кирил филипоски
1986	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	429	д-р Трајче Лазароски	д-р Кирил Филипоски
1987	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	518	д-р Трајче Лазароски	д-р Кирил Филипоски
1988	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	397	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1989	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-12	246	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1990	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	172	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1991	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	408	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1992	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	204	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1993	Тутун/Tobacco	1-12	150	д-р Љупчо Попоски	д-р Кирил Филипоски
1994	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	178	д-р Љупчо Попоски	д-р Кирил Филипоски
1995	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	132	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1996	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	203	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1997	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	118	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1998	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	131	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1999	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	160	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2000	Тутун/Tobacco	1-3, 4-6, 7-8, 9-10, 11-12	305	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2001	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	365	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2002	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	352	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2003	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	385	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски

289 broja 18.191 strani ci

UREDNI CI NA SPI SANI ETO TUTUN/TOBACCO

in` . HRI STO MI HAJLO BEAKA

Nau-en sorabotnik
Urednik na spisani eto vo
1951 godina

in` . HRI STO BEAKA e roden kon krajot na dekemvri 1912 godina, vo potpelister-skoto selo Trnovo, vo mnogu-leno i dobrostoe-ko semejstvo, kako zaednicana tatko mu i dvata negovi bra}a. Tatko mu bil trgovec i dolgi godini pominal na pe-alba vo stranstvo.

Vo 1916 godina celoto semejstvo e proterano i internirano vo Bugarija, vo gradot Sliven. Po zavr{uvaveto na „-ta Svetska vojna, semejstvoto se naselilo vo Bitola.

Osnovno obrazovani e zavr{uva vo Bitola, a istovremeno fakul atati vno go posetiva i Francuskoto u-ili{te, pa taka francuski ot jazik mu stana kako maj-ni ot -vl a{ki ot. Po tatko i majka e Vl av. Poradi izvonednoto poznavawe na francuski ot jazik se zapi{a na poznati ot i edinstven francuski licej na Balkanot vo Bitola (Srednogi mnazisko u-ili{te). Francuski ot licej go zavr{iso odl i -en uspeh, no zaradi propisite mora{e da izu- i u{te edna godina vo Bitolskata realnagi mnazija, so{to go verifi cira srednoto obrazovani e.

Vo 1932 godina se zapi{uva na Zemjodelski ot fakultet vo Zemun, po -i e zavr{uvawe nekolku godini raboti vo Srbi ja, kako agronom - specijalist za tutun.

Za vreme na „-ta Svetska vojna prvo raboti kako agronom vo bugarski ot grad Haskovo, a potoa e premesten vo Bitola, kako ovl asten zemjodelski inspektor. Rabotata ja prekinuva izami nuva vo partizani, kako oficer na VII - ta Bitolska osloboditel nabrigada.

Po osloboduvaveto raboti kako stru-en sorabotnik vo Prilepski ot monopol, od kade{to po kratko vreme premi nuva vo Institutot za tutun, kade be{e nazna-en za direktor od 1953 do 1956 godina. Vo 1955 godina e ispraten na ednogodi{na specijalizacija vo Francija. Vo Institutot, kade ima{e zvawe nau-en sorabotnik, ostanuva do 1957 godina, koga premi nuva vo Republ i -ki ot zavod za produktivnost na trudot.

in` . Hristo Beaka istotaka be{e nastavnik vo Sojuznoto sredno tutunsko u-ili{te, koe rabote{e vo Institutot za tutun od 1946 do 1953 godina.

Toje prvi ot urednik na spisani eto TUTUN/TOBACCO vo 1951 godina. Pod negovo uredni{tvo se izlezeni site broevi od taagodina.

Rabotnata kari era ja zavr{uva vo Republ i -ki ot zavod za produktivnost na trudot, na rabotni zadai od svojata specijalnost- tutunoproizvodstvoto.

Po-ina na 11.03. 1993 godina vo Skopje, a pogreban e vo semejnata grobnica vo Bitola.

Akademi k RUDOLF \URE GORNI K

Nau-en sovetni k
Gl aven uredni k na spi sani eto
od 1952 do 1954

Akad. R. Gornik e roden 1898 godi na vo Sremska Mi trovi ca. Maturi ral 1916 godi na vo real nata gi mnazi ja vo Osi ek. Od 1919 do 1923 godi na studi ral vo Praga, kade { to di pl omi ral vo 1923 godi na na Zemjodel ski ot f akul tet, potoa speci jal i zi ral od obl asta na sel ekci jata na raste ni jata. Vo 1924 godi na e nazna-en za rakovodi tel vo Opi tnata stani ca za tutun vo Pri l ep. Po osnovaweto na Opi tnata stani ca, stanuva nejzi n prv upravni k vo 1928 godi na. Potoa odi na speci jal i zaci ja vo Grci ja, kade { to gi posetuva i reoni te na tutunskoto proi zvodstvo (Makedoni ja, Traki ja, Tesal i ja) i se vra}a so mnogu semenski materi jal od tutun, { to }e mu posl u` i podocna za sel ekci ja.

Toj go osnova, organi zi ra i i zgradi l nsti tutot za tutun vo Pri l ep, kade { to ostana do 1939 godi na, koga e premesten vo Bel grad za na-al ni k na Dr` avni ot monopol na tutunot. Vo Bel grad ostanuva do vojната. Vedna{ po osl oboduvaweto, vo 1945 godi na, e unapreden vo vi { sovetni k, a vo 1946 godi na povtorno e nazna-en za di rektor na l nsti tutot za tutun vo Pri l ep. Vo Pri l ep ostanuva do 1954 godi na, koga e i zbran za di rektor na l nsti tutot za tutun vo Zagreb. Gi i ma dobi eno si te nau-ni zvawa, vkl u-i tel no i najvi sokoto (nau-en sovetni k). Bi l na studi ski prestoj vo SSSR i Franci ja vo 1947/48 godi na.

Odl i kuvane so Orden na trudot od „, i „, red. Za posti gawata vo obl asta na sel ekci jata na tutunot odl i kuvane so Orden zasl ugi za narod so zl aten venec, a po povod prosl avata na 40 godi ni od osnovaweto na l nsti tutot za tutun vo Pri l ep progl asene i za po-esen gra|ani n na Op{ ti nata Pri l ep. Bi l i zameni k-prateni k vo Narodnoto sobrani e vo Bel grad.

Na 14.05.1979 godi na e i zbran za akademi k na MANU, kako -l en nadvor od rabotni ot sostav.

Akad. R. Gornik i ma objaveno nad 60 nau-ni i stru-ni trudovi . Negovi ot nau-en opus e odraz na usl ovi te vo koi rabotel pred vojната i vo godi ni te neposredno po vojната, koga mo` nosti te za nau-na rabota bi l e ograni -eni . So sel ekci ona rabota akad. R. Gornik se zani maval vo Pri l ep od 1924 do 1939 i od 1946 do 1954 godi na, a potoa vo Zagreb . Pokraj sortata jaka JK 7-4/2, negovo del o se i novi te sorti { to gi narekol "pri l ep" ("P 10-3/2" i "P 12-2/1"). Pokraj ovie tri najva` ni sorti tutun, toj sozdal i drugi { to i maat pomal a rasprostranetost (H_2 , H_{10} , H_{11} , GCR_1 , GCR_2 , GV_3 , DV_3 i dr).

So krstosuvawe, vo Zagreb toj sozdava novi , otporni sorti od ti pot vi rxi ni ja: N_2 (i l i "Zagreb") i H_1 (i l i "Podravi na").

Po-i na na 19.02.1980 godi na vo Zagreb.

I n` . KUNE DI MI TAR GEORJI EVSKI

Nau-en sorabotni k
Odgovoren uredni k na spi sani eto
od 1952 do 1954 godi na
Uredni k na spi sani eto
od 1955 do br. 2 od 1958 godi na

I n` . Kune Georji evski e roden vo 31.08.1914 godi na vo Debar, od majka Toni ca i tatko Di mi tar, kako vtor si n od devette deca. Osnovno u-ili i { te zavr{ uva vo Debar. Na i ni ci jati va na u-ili i { teto se zapi { al gi mnazi ja vo Kraguevac. Vo 1934 godi na se zapi { uva na Zemjodel ski ot f akul tet vo Zemun i i sti ot go zavr{ uva vo 1939 godi na.

Kako i n` . agronom najprvo se vrabotuva vo f abri kata za { e}er vo Bel grad (okol u eden mesec), a od 12.12.1939 godi na se vrabotuva vo Tutunskata stani ca vo Skopje. Vo l nsti tutot za tutun vo Pri l ep se vrabotuva od 25.03.1940 godi na kade ostanuva do 30.11.1942 godi na. Potoa, kako stru-wak e i spraten vo Okol i skoto agronomstvo vo Harmanl i , Bugari ja. kade ostanuva do 1943 godi na, a potoa se vra}a vo Makedoni ja i odi vo parti zani .

Vedna{ po osl oboduvaveto, kako ve}e af i rmi ran stru-wak, postaven e za di rektor na Fabri kata za tutun vo Skopje (1944 - 1945 god). Od 1945 godi na do 1947 godi na raboti kako { ef na Tutunskata stani ca vo Skopje, a od 1947 do 1949 godi na raboti vo Reonskata di rekci ja za tutun vo Skopje. Od 1949 do 1957 godi na raboti vo l nsti tutot za tutun vo Pri l ep, pri l aboratori jata vo Skopje, a potoa raboti vo Dr` avni ot sekretari jat za stokov promet vo Bel grad do 1961 godi na. Od 1961 godi na do penzi oni raweto raboti vo Makedoni ja Tabak - Skopje.

I n` . Kune Georji evski i ma publ i kuvani gol em broj nau-ni i stru-ni trudovi so koi se re{ eni mnogubrojni probl emi od na{ ata tutunska prakti ka. Za svojata stru-na, nau-na i organi zatorska rabota, be{ e odl i kuan so Ukaz na Pretsedatel ot na SFRJ Josi p Broz Ti to so medal Zasl ugi za narod vo 1961 godi na i so Orden za trud so zl aten venec vo 1965 godi na.

I n` . Kune Georji evski bi l postojan dopi sni k za redakci jatata na me|unarodnoto spi sani e WORLD TOBACCO za Jugosl avi ja. Vo tekot na svojata rabota prezenti ral pove}e trudovi na razni kongresi i simpozi umi vo zemjata i stranstvo. l sto taka i ma objaveno i pove}e posebni publ i kaci i i kni gi za proi zvodstvo i poznavawe na tutunskata surovi na. Posl ednata kni ga za proi zvodstvo na tutun ostana neobjavena, bi dej}i smrtta go i znenadi .

I n` . Kune Georji evski nenadejno po- i na na 18 januari 2003 godi na vo Skopje. Negovata sopruga Kateri na ` i vee povremeno vo Skopje i kaj }erkata Li l jana vo Kru{ evac.

Metodij TATAR-ËV

Nau-ën sorabtnik
Odgovoren urednik na spisani eto
od 1958 do 1961 godina

Metodij Tatar-ëv e roden vo 1904 godina vo Resen. Gimnazija zavr{ila vo 1926 godina vo Mari bor, a Zemjodelski fakultet vo Praga vo 1938 godina. Celoto svoje slubuvawe go ima provedeno vo tutunskata struka.

Vedna{ po osloboduvaweto, kako afirmi ran stru-wak postaven e za efna otsekok za kulturni otkup na tutun vo direktorata na Dravni ot monopol vo Skopje, a pri formiraweto na Sojuznata glavna uprava za tutun, toje nazna-ën za efna otsekok po fermentacija.

Koga vo Prilep se osnova Srednoto tutunsko-ili{te pri Insti tutot za tutun, toj be{e eden od direktorite. Nemu mu pripaja gol emazluga za stru-noto izdige na pomlad ot stru-ën kadar. Kako se stran poznava- na tutunot toj nesebi-no go prenesuva{e svoeto znaewe i skustvo na dni te tutunski stru-wacii slube{kako i vaenci kl opedija, kako za prakti-ni te takai za teoretski te problemi potutunot. Podocna dr`e{e predavawa na Zemjodelsko-{umarski ot fakultet vo Skopje, po predmetot Prerabotka na tutunot.

Imaj{i ogromna volja za natamo{no navleguvawe vo tajni te na tutunskata nauka, vo 1950/51 godina specijaliziravov Hemijskatalaboratorija vo Zagreb. Tuka svoeto vreme go posvetuva na sovladuvawe na nau-natadi sci plina hemija na tutunot, na koja podocna }e iposveti gol embroj nau-ni trudovi. Poczavr{uvaweto na ovaaspecijalizacija, zema najaktivno u-estvo vo organiziraweto na Laboratorijata za tutun vo Skopje, koja ja rakovodi kako efse do nejznoto preseluvawe vo Prilep.

Podocna, vo 1956 godina, koga e postaven za direktor na Insti tutot za tutun vo Prilep, toj nastojuva dagi usovr{imethodi te ipidonesuva dobi eni te rezultati da imaat matemati-ka preciznost. Toje eden od tvorcite na na{iot troklasen standard za manipulacija i avtor na novi ot na-in na proizvoditel skamani pulacija i otkup na tutunot.

Metodij Tatar-ëv e odgovoren urednik na spisani eto TUTUN/TOBACCO od broj 3 vo 1958 godina do krajot na 1961 godina.

Toje direktor na Insti tutot za tutun od 1956 do 1960 godina. Vo Insti tutot go imadobeno zvaweto nau-ën sorabtnik. Insti tutot za tutun go napu{ta vo 1956 godina iseprefriava vo Tutunski otkombinat - Skopje.

Metodij Tatar-ëv e eden od prvite iglavni te organizatori na nau-noi strauva-kata sluba po tehnologijata na tutunot vo na{ata zemja. Publikuval gol embroj nau-ni i stru-ni trudovi so koi se re{eni mnogubrojni problemi od na{ata tutunskapraktika. Za svojata stru-na, nau-nai organizatorskarabota i Metodij Tatar-ëv be{e odl ikuvan so Orden na trudot so zl aten venec.

Nenadejno po-ina na 17 dekemvri 1968 godina vo Skopje. Smrttago zatekna kako rakovodi tel na proizvodno-tehnolo{ki ot sektor vo zdru`enata organizacija "Jugotutun - Tutunski kombinat" Skopje.

D-r BORI S VEQAN TODOROSKI

Nau-en sovetni k

Uredni k na spi sani eto od 1962 - 1964 i

Odgovoren uredni k od 1973 do 1979 god

D-r Bori s Todorovski e roden vo 1922 god. vo Bi tol a. Di pl omi ral na zemjodel sko-
{ umarski ot f akul tet na Uni verzi tetot - Bel grad, vo 1949 god. Po zavr{ uvaweto na
f akul tetot, vo 1950 god. raboti kako gl aven agronom vo Skopskata obl ast, a potoa vo
Mi nsi terstvoto za dr` avni nabavki - Uprava za zemjodel i e - Skopje. Od 1952 do 1954 godi na
raboti kako rakovodi tel vo Dr` avnata ergel a vo s. Gneoti no - Bi tol sko.

Vo 1954 godi na, po barawe na l nsti tutot za tutun - Pri l ep, e i zbran prvo za asi stent
vo Oddel eni eto za sel ekci ja, a potoa vo Oddel eni eto za za{ ti ta na tutunot, otek
entomol ogi ja. Postdi pl omski studi i zavr{ i l so odl i -en uspeh vo 1958 god., na katedrata
za za{ ti ta na rasteni jata na Zemjodel ski ot f akul tet vo Zemun. Vo 1957 godi na u-estvuva
kako -l en na nau-na ekspedi ci ja vo Grci ja, koja{ to i ma{ e za zada-a da prou-i neko i vi dovi
od { tetnata entomof auna na razl i -ni kul turi .

Za nau-en sorabotni k e i zbran vo 1960 god. Doktor i ra na bel gradski ot Uni verzi tet
vo 1967 god., a vo 1972 godi na e i zbran za nau-en sovetni k.

D-r Bori s Todorovski so svojata pl odna rabota i ma dadeno pri dones i nadvor od
na{ ata zemja (NR Pol ska, Si ri ja i dr.) za i zveduvawe na eksper i menti , obu-uvawe na kadri ,
u-estvo vo me|unardni organi zaci i i sl .

D-r Bori s Todorovski go napu{ ti l nsti tutot za tutun vo 1979 godi na, koga premi na
za rakovodi tel na Bi ol o{ kata l aboratori ja vo "OHI S" Skopje.

So svojata pl odna rabota ostavi bogata ri zni ca na nau-ni i stru-ni soznani ja od
obl asta na koja rabote{ e, a koi i se dobro poznati na na{ ata i svetskata javnost.

D-r Bori s Todorovski dol go vreme so uspeh go ureduva{ e spi sani eto "TUTUN/
TOBACCO" kako uredni k od 1962 do 1964 godi na i odgovoren uredni k od 1973 do 1979 godi na.

Za negovata op{ testveno-pol i ti -ka nau-na i stru-na dejnost odl i kuan e so: Orden
na trudot so srebren venec vo 1969 god.; Orden za zasl ugi na narod so srebrena yvezda vo
1979 god. i Orden na trudot so zl aten venec vo 1973 godi na.

Nenajdejno po-i na na 05.09.1982 godi na vo Skopje. Smrt ta go zatekna kako rakovodi tel
na Bi ol o{ kata l aboratori ja na "OHI S".

D-r JOSI F STOJAN MIČKOVSKI
Nau-en sovetnik
Glaven urednik na spisanieto
1965-1979

Roden e vo s. Gol emo Crsko - Ki -evsko na 7.07.1925 godi na. Osnovno obrazovani e i gi mnazi ja zavr{uva vo Bi tola, a Zemjodel sko-{ umarski fakultet vo Skopje, 1950 godi na. Po zavr{uvaweto na Zemjodel ski ot fakultet raboti dve i pol godi ni vo Okol i ski ot zadru` en sojuz vo Ki -evo. Vo 1953 godi na ja formi ra nau-nata sl u` ba po Za{ ti ta na tutunot od bol esti i { tetnici vo l nsti tutot za tutun vo Pri l ep. Vo 1954 godi na e nazna-en za di rektor na l nsti tutot za tutun vo Pri l ep, i taa funkcija ja vr{ i pove}e od 17 godi ni . Doktoriral na Zemjodel ski ot fakultet vo Zemun vo 1964 godi na i po recenzi jata na cel okupnata nau-na akti vnost, vo 1970 godi na mu se dodel uva najvi sokoto nau-no zvawe - nau-en sovetnik. Vo 1987 d-r Josi f Mičkovski se penzi oni ra.

Svojata nau-na rabota ja posveti l na fi topatol o{ ki te probl emi { to se od gol emo zna-ewe za proi zvodstvoto na tutun vo na{ ata zemja. Vo ovoj peri od uspeal da objavi okolu 140 nau-ni i stru-ni trudovi , zna-ajni za naukata i prakti kata. U-estvuval na mnogobrojni me|unarodni kongresi , simpoziumi i konf erenci i vo Pari z, London, Vi ena, Ri m, Li sabon, Ati na, Hamburg, Montre, Varna i drugi .

Bl agodareni e na svojata pl odna nau-noi stra` uva-ka rabota steknal pri znani e i af i rmacija kako vo zemjata taka i vo stranstvo. Bil izbran dva pati za -l en na nau-nata komi si ja CORESTA (me|unarodna organi zacija za prou-uvawe na tutunot so sedi { te vo Pari z). Kako konsul tant na Obedi neti te naci i FAO za tutun, od 1970 do 1983 povremeno prestojuva vo Al ` i r, Kongo - Brazavi l , Mavri ci us i objavi l nekol ku zna-ajni trudovi vo koi se zaf a}a cel okupnata probl emati ka za proi zvodstvo na tutun vo ovi e zemji . l stovremeno bil -l en na jugosl ovenskata komi si ja za sorabotka so Organi zaci jata na Obedi neti te naci i za i shrana i zemjodel stvo (FAO). Dol g peri od bil gl aven urednik na spisanieto "TUTUN/TOBACCO" i bil pretsedatel na Dru{ tvoto za nauka i umetnost vo Pri l ep, vo 1982 godi na.

Za posebni zasl ugi na pol eto na naukata za tutunot, dodel ena mu e nagradata "3-ti Noemvri " na grad Pri l ep, a i sto taka dobi l i pogol em broj zl atni pl aketi . Odl i kuan e so Orden na trudot so zl aten venec i so Orden na trudot so crveno zname.

D-r Josi f Mičkovski kako penzi oner ` i vee vo Pri l ep.

Ил. \ORVI NAUM KUZMANOVSKI

Nau-en sorabotnik
Odgovoren urednik na spisanju eto
od 1965 do 1970 god

Roden e vo s. Labuni {ta, op{ti na Struga na 12.10.1931 godi na. Osnovno u-ili i {te zavr{ili vo Prilep, a srednoto obrazovani e go oformil vo Bitola. Diplomiral na Zemjodelski ot fakultet vo Skopje vo 1956 godi na. Po diplomiraweto se vrabotuva vo pretprijati eto za obrabotka i prerabotka na tutun "Borka Levata" vo Prilep, kako rakovoditel na proizvodstvo.

Vo 1959 godi na ja formiral Pedolo{kata stanica vo Prilep i kako direktor ja rakovodel do 1962 godi na. Od Pedolo{kata stanica se vrabotuva vo Tutunski ot Kombinat vo Prilep, kako inena investici onata grupa za izgradba na ve{ta-koto ezero i hidrositemot "Prilepsko polje".

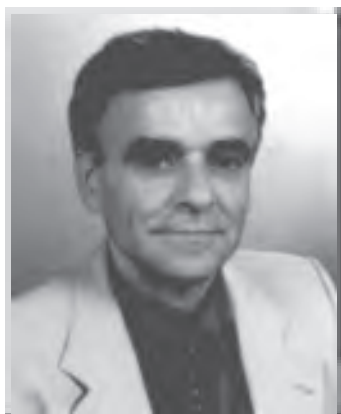
Od 1963 godi na preminuva na rabota vo Institutot za tutun vo Prilep, kako asistent vo oddeleni eto za Agrotehnikana tutunot, kade go vodi oddelot za navodnuvawe na tutunot. Od 1965 do 1970 godi na e odgovoren urednik na spisanju eto Tutun/Tobacco.

Vrzosnova na objaveni te nau-ni i stru-ni trudovi vo 1967 godi na go dobi izvaweto nau-en sorabotnik. Od dekemvri 1969 godi na se vrabotuva vo "Makedonija Tabak" - Skopje, kako vi{tutunski ekspert vo sektorot za izvoz na tutun vo zapadni te zemji, a potoa bil nazna-en i za glaven tutunski ekspert. Vrzosnova na poznavaweto na angliski otjaziki posebno poloeni ot ispit za nadvore{no trgovsko rabotewe, in. \orvi Kuzmanovski bil nazna-en za Direktor na Sektorot za izvoz na tutun vo zapadnoevropski te zemji, SAD, Koreja, Japonija, Kina i dr.

Il. \orvi Kuzmanovski ima objaveno pogolem broj na nau-ni i stru-ni trudovi. So svoi trudovi ima u-estvuvano na mnogosimpozumi i kongresi od oblastana tutunot vo zemjavia stranstvo.

Od 1996 godi na e Generalen direktor na novoformiranata firmasostranski kapi tal "SOKOMAK" A.D. - Skopje, kade ostanuva se do negovoto zamiruvawe vo penzija vo 2001 god.

Il. \orvi Kuzmanovski kako penzioner i vee vo Skopje.

I n` . DI M^E BOCE ^AVKAROSKI

Nau-en sorabotni k
Odgovoren uredni k na spi sani eto
od 1971 do 1972 i
od 1980 do 1983 god.

Roden e vo s. Pl etvar na 8.12.1935 godi na.Osnovno u-ili i te zavr{ il vo s. Pl etvar, a srednoto obrazovani e go of ormi l vo Zemjodel skoto u-ili i te vo Bi tol a. Di pl omi ral na Zemjodel ski ot f akul tet - Skopje, vo 1960 godi na i kako studen bi l demonstrator po predmetot Botani ka na ovoj f akul tet. Po di pl omi raweto, od 1961 do 1963 godi na raboti vo Tutunski ot Kombi nat - Pri l ep, kako tehno l og vo sezonska f ermentaci ja.

Od 15. april 1963 godi na e vraboten vo l nsti tutot za tutun - Pri l ep, kako asi stent vo Oddel eni eto za agrotehni ka i rakovodi tel na otsekot za mehani zaci ja. Vo 1967 godi na e pref r l en vo Oddel eni eto po sel ekci ja i semeproizvodstvo i vo 1971 godi na e i zbran vo zvawe nau-en sorabotni k vo i stoto oddel eni e. Vo 1980 godi na za prv pat e i zbran vo zvawe stru-en sovetni k vo Oddel ni eto za geneti ka, sel ekci ja i semekontrol a.

Kako sorabotni k na l nsti tutot za tutun - Pri l ep, vo 1964 godi na bi l na speci - jal i zaci ja na Zemjodel ski ot f akul tet vo Zemun, R. Srbi ja, a vo 1965 godi na vo l nsti tutot za tutun - Pl ovdi v, NR Bugari ja. Vo 1969/70 godi na pet meseci bi l na i zu-uvawe na angl i ski ot jazi k vo London. Vo 1972 godi na bi l na studi ski prestoj vo SAD (S. Karol i na, J. Karol i na, Vi rxi ni ja), a vo 1979 godi na vo NR Pol ska, za prou-uvawe na ti povi te vi rxi ni ja i berl ej.

I n` . Di m-e ^avkaroski posebno vni mani e i m posveti l na probl emi te od sel ekci jata i proi zvodstvoto na ti povi te vi rxi ni ja i berl ej. Sozdal bogata kol ekci ja od ovi e dva ti pa tutun, kako baza na l nsti tutot za natamo{ na sel ekci ona rabota za poml adi te kadri . I sto taka, toj sozdal i svoi sorti od ori ental ski , vi rxi ni ski i berl ejski ti p tutun. Nekol ku kreaci i od negovi te sorti se priznati i воведени vo masovnoto proi zvodstvo. Prvata makedonska vi rxi ni ska sorta MV-1 pove}e od edna deceni ja e { i roko rasprostraneta vo proi zvodstvoto na Republ i ka Makedoni ja i SR Jugosl avi ja.

I n` .Di m-e ^avkaroski be{ e odgovoren uredni k na spi sani eto TUTUN/TOBACCO od 1971 do 1972 godi na i povtorno od 1980 do 1983 godi na.

I ma objaveno nad 50 stru-ni i nau-ni trudovi . So svoi trudovi i ma u-estvuvano na nad 25 si mpozumi i kongresi od obl asta na tutunot vo zemjava i stranstvo.

Vo 1997 godi na zami na vo penzi ja. Po-i na nenadejno, vo Pri l ep na 26.12.2000 godi na.

D-r VORE KRSTE PE^I JARESKI

Nau-en sovetnik

Glaven urednik na spisanju eto
1980 - 1983

Roden e na 6.03.1922 godi na vo Pri Lep. Osnovno i sredno obrazovani e zavr{il vo rodni ot grad.

Di pl omi ral na Zemjodelsko-umarski ot fakul tet vo Zemun vo 1950 god. Po di pl omi raweto raboti vo In sti tutot za tutun - Pri Lep, do 1952 godi na, a potoa, do 1961 godi na raboti vo zemjodelsko stopanstvo speci jal i ziran za proi zvodstvo na tutun "N.H. Borka Levata" Pri Lep. Potoa povtorno se vra}a vo In sti tutot za tutun, na rabotno mesto {ef na Rabotnata edini ca za tehnol ogi ja, hemi ja, fermentaci ja i fabri kaci ja na tutunot. Doktoriral na Zemjodelsko-umarski ot fakul tet vo Skopje vo 1968 god. Vo zvawe nau-en sovetnik e izbran 1972 god., a vo 1977 godi na e izbran za di rektor na In sti tutot. Na taafunkci ja na koja ostanuva do 1981 godi na, a od 1987 godi na e vo penzi ja.

Bil len na Statutarnata komisi ja na SKJ, del egat vo Sojuzni ot sobor, len na Komisi ja za izbor i imenuvawe na Sojuznoto sobrani e vo Bel grad, pretsedatel na Op{tinskata konferenci ja na SK Pri Lep, pretsedatel na Dru{tvoto za nauka i umetnost-Pri Lep.

U-esnik e vo NOV od 1941 god. Odl ikuvan e so Orden zasl ugi za narod od „„ red. Orden Bratstvo i edinstvo „ red, Orden na trudot so zl aten venec, Zl atna pl aketa na "Jugotutun" i Zl atna pl aketa od Tutunski ot kombi nat-Pri Lep po povod stogodi {ni nata od negovoto formi rawe. Nosi tel e na tretonoemvri ska nagrada na Sobrani eto na Op{tina Pri Lep, kako i na drugi pi smeni pri znani ja. So sopstveni trudovi u-estvuval na pove}e me|unarodni kongresi i simpoziumi .

Po-ina vo Pri Lep na 26.07.2002 godi na.

D-r JOVAN BORI Z NAJDOSKI

Nau-en sovetnik
Glaven urednik na spisani eto
vo 1984 godina

Roden e vo Pri Lep na 14.01.1941 godina vo tutunoproizvoditel'sko semejstvo. Osnovno obrazovani e Sredno tutunsko uili i { te zavr{ uva vo Pri Lep, a Zemjodel'ski fakultet vo Skopje, kade diplomira vo 1965 godina.

Od 15.03.1967 godina raboti vo Institut za tutun - Pri Lep, po-nuvaj{i od asistent do nau-en sovetnik vo Oddeleni eto za tehnologija, fermentacija i fabrikacija na tutunot.

Na postdiplomski studii na Zemjodel'ski fakultet - grupa Proizvodstvo i obrabotka na tutunot se zapi{ uva vo u-ebnata 1973/74 godina, a magistri ra na 02.02.1976 god.

Doktoriral na Zemjodel'ski fakultet vo Skopje vo 1984 godina na tema: "Pri doneskon zapoznavaweto na pova`ni fizi-ki, hemijski i degustativni karakteristiki na tutunskata surovi na oditip Pri Lep - reon Pri Lep".

Od 1982 godina do 1986 godina be{e direktor na Institut za tutun - Pri Lep i rakovodi tel na Oddeleni eto za tehnologija, fermentacija i fabrikacija na tutunot, a od 1989 godina zameni k - direktor na Institut. Pove}epati be{e izbiran vo samoupravni te organi na Institut za tutun - Pri Lep i Sl`enata organizacija "Jugotutun" - Skopje, kako i vo op{testveno-politiki te organizacii vo op{tinata. Be{e -I en i u-estvuva{e vo rabotnite grupi i kongresi na me|unarodnata organizacija po tutun "CORESTA" - Pariz.

Za vreme na negovi ot raboten vek be{e odl ikuvan so Srebrena plaketa od sl`enata organizacija "Jugotutun" - Skopje, Orden na trudot so srebren venec od pretsedatel na SFRJ i Zlatna plaketa od Institut za tutun - Pri Lep po povod 60-godi {tinata od negovoto postoeve.

D-r Jovan Najdoski so svojata pl odna nau-noi stra`uva-ka rabota so nad 32 nau-ni i stru-ni trudovi kako i so pove}e real izirani nau-noi stra`uva-ki proekti dade gol em pri dones za naukata po tutunot. So svoi trudovi u-estvuval na mnogubrojni simpoziumi i kongresi vo zemjata i stranstvo.

Na 25 maj 1993 godina nenadejno po-ina. Smrttago zatekna kako nau-en sovetnik i zameni k - direktor na Institut za tutun - Pri Lep.

D-r TRAJ^E KRUME LAZAROSKI

Viš naučen sorabotnik
Glaven urednik na spisanietu
od 1985 do 1987 godina

D-r Traje-e Lazaroski je rođen na 12.06.1934 godina u radničkom sećestvu u Prišep. Po završuvawetu na Srednoto tutunsko učilište u Prišep, od 1951 do 1954 godina raboti kako tehničar u Institutu za tutun u Prišep, najprije u instruktivnoj službi za unapređivanje na tutunoproizvodstvu u Tetovu, Gostivar i Kiševu, a potom kako i zveduvena komparativni opiti od selekcija u Radoviš i Struga. Svoeto obrazovanje go prodolžina na Zemjodelsko-šumarski fakultet u Skopje, koje go završava u 1959 godini, a potom raboti kako ravnatelj u poljoprivrednom stopanstvu "Crna Reka" u Kanatlarci. Po regulirawetu na voenata obrvska raboti kao šef oteka za stopanstvo u opštini u Topoljani.

Od 1963 do 1967 godina beše ravnatelj za proizvodstvo na tutun, a potom i direktor na zemjodelsko stopanstvo za proizvodstvo na tutun "Borka Levata" u Prišep. So razvojot na fabričkajata za cigari u Tutunski kombinat - Prišep, od 1967 godina beše ravnatelj za nabavku na tutun, potom direktor na službi za nabavku na osnovna surova i direktor na Fabrikajata za cigari. Od 1974 godina raboti u Institutu za tutun - Prišep, u Oddelu za agrotehniku. Magistrirao na Univerzitetu "Kiril i Metodij" u Skopje u 1976 godini, a u 1984 godini je odbranio doktorsku disertaciju na Belgradski univerzitet.

Beše član na Predsedatelstvu na Sindikat na radničke u zemjodelstvu, prehranbenosti i tutunskoj industriji na SFRJ i na SRM. Beše aktivan član na Sovetu na SOZT "Jugotutun" - Skopje i predsedatel na Odboru za proizvodstvo, član na Predsedatelstvu na Sojuzu na združenajata na tutunoproizvoditelice na SRM. Od 1984 do 1986 godina beše i predsedatel na Sobranietu na opštini u Prišep.

Za negovata rabota i opšteštevno-političkata aktivnost odlučivan je so Orden na trudot so zlaten venec, Orden na trudot so srebrni zraci i mnogobrojni priznanja i plaketi kako od oblaka na tutunsko stopanstvo tako i od oblaka na opšteštevno-političkata aktivnost.

D-r Traje-e Lazaroski počinio na 07.12.1987 godini. Smrtta go zatekna na funkcijata direktora na Instituta za tutun - Prišep, koja je izvršena od 1.02.1986 godina

M-r TOME KI RO GRABULOSKI
Nau-en sorabotnik
Glaven urednik na spisani eto od
1988 - 1992

Roden e na 22.03.1937 godi na vo Pri I ep. Osnovno i sredno obrazovani e zavr{uva vo Pri I ep, a Pri rodno-matemati -ki fakul tet, grupa Hemi ja, vo Skopje, kade di pl omi ra 1962 godi na. Po di pl omi raweto raboti vo Hemi sko-prehranbenoto u-i l i { te "Borka Tal eski " vo Pri I ep, kako prof esor po Organska i anal i ti -ka hemi ja. Od 1964 godi na raboti vo l nsti tutot za tutun - Pri I ep, prvo kako asistent vo Oddel eni eto za bi ohemi ja na tutunot, a vo 1970 godi na e i zbran vo zvave nau-en sorabotnik vo i stoto oddel eni e.

Postdi pl omski studi i zapi { al na Hemi ski ot fakul tet vo Skopje, na grupata Organska hemi ja, vo u-ebnata 1974/75, a magistri ral na 1.06.1978 godi na.

Kratko vreme po doajaweto vo l nsti tutot nazna-ene za rakovoditel na Oddel eni eto za hemi ja.

Pove}epati bil na stru-ni usovr{uvawa vo zemjata i stranstvo, kako na pr.: Farmaceutski fakul tet - Zagreb, l nsti tut za tutun - Pl ovdi v, NR Bugari ja, l nsti tut za tutun - Krasnodar, SSSR, l nsti tut za tutun vo Sautempton - Angli ja i dr. l sto taka, bil na pove}e studi ski patuvawa vo zemjata i stranstvo.

Od 1.01.1986 godi na bil zamenuk -di rektor na l nsti tutot, a potoa od 1986 godi na do 1993 godi na i di rektor na l nsti tutot. Na rabota vo l nsti tutot za tutun ostanuva do negovoto penzi oni rawe vo 2000 godi na.

Na pove}e navratil bil izbran vo upravni te organi na l nsti tutot, a bil i pret-sedatel na Rabotnikoti i Nau-ni ot sovet. ^I len e na Dru{tvoto za nauka i umetnost - Pri I ep od negovoto osnovawe.

Aktivno u-estvuva vo kreativnosta i razvojot na hemi skata struka na tutunskata surovina, cigari i repromaterijal i povrzani so kvalitetni te svojstva na tutunot i negovite prerabotki. Kako rakovoditel na Oddel eni eto, vo domenot na svojata profesija i ma prou-eno i postaveno pove}e metodi za prou-uvawe na bi ohemi ski te komponenti od tutunot i tutunski ot -ad, ostatoci od pri meneti te hemi ski preparati i dr.

Sovite nau-ni i stru-ni dostignuvawagi i ma prezenterano vo zemjata i stranstvo na pove}e simpoziumi i kongresi i i ma objaveno 47 trudovi vo spisani ja od obl asta na tutunot.

Vo dosega{ natarabota i ma objaveno pove}e trudovi kako avtor i koavtor. U-estvuvail so sopstveni trudovi na pove}e simpoziumi i kongresi od obl asta na hemi jata na tutunot.

M-r Tome Grabuloski kako penzioner ` i vee vo Pri I ep.

D-r QUBEN KRUME POPOSKI

Viš naučen saradnik
Glavni urednik na spisanju eto
1993 - 1994

Roden e na 4.01.1937 godi na vo Pri Lep. Osnovno obrazovani e i gi mnazi ja i ma zavr{ eno vo rodni ot grad. Na Ekonomski ot fakul tet vo Skopje di pl omi ra 1961 godi na. Po zavr{ uva- weto na fakul tetot se vrabotuva vo Tutunski ot kombi nat - Pri Lep, a vo 1963 godi na e nazna- ~en za di rektor na organi zaci ono-anal i ti -ki ot sektor. Dve godi ni podocna e i menuvan na f unkcijata na~al ni k na Oddel eni eto za stopanstvo na op{ ti na Pri Lep. Vo 1966 godi na povtorno se vra}a vo Tutunski ot kombi nat - Pri Lep, kako di rektor na Fabri kata za cigari , i tuka ostanuva sé do 1971 godi na.

Po 1971 godi na raboti vo DI K "Crn Bor" - Pri Lep, kako zameni k na general ni ot di rektor, a potoa i kako general en di rektor, na koja f unkcija ostanuva 4 godi ni , si do septemvri 1980 godi na, koga premi nuva na radota vo I nsti tutot za tutun - Pri Lep, na rabotno mesto stru~en sovetni k po ekonomika i organi zaci ja na tutunskoto stopanstvo.

Od 1974 do 1976 godi na e nastavni k na Ekonomski ot fakul tet vo Pri Lep po predmetot I stra` uvawe na pazarot i ceni te. Vo 1983 godi na magi stri tra na Ekonomski ot fakul tet vo Skopje.

Na 1.04.1984 godi na e i zbran vo zvawe nau~en saradnik vo Oddel eni eto za ekonom- sko pl ani rawe i programi rawe, a na 1.03.1990 godi na doktorira na Zemjodel ski ot fakul tet vo Bel grad, na Katedrata za Agroekonomija.

Na 26.01.1991 godi na e i zbran vo zvawe viš nau~en saradnik vo Oddel eni eto za ekonomsko pl ani rawe i programi rawe i i stata godi na e nazna~en za rakovodi tel na Oddel e- ni eto. Od maj 1993 godi na do maj 1997 godi na e di rektor na I nsti tutot za tutun. I nsti tutot go napu{ ta vo 1998 godi na.

Vo tekot na svojata radota i ma objaveno pove}e trudovi kako avtor i koavtor. So svoi trudovi u~estvuval na pove}e simpoziumi i kongresi vo zemjata i stranstvo.

D-r Quben Poposki kako penzioner ` i vee vo Pri Lep.

D-r KIRIL BLAGOJA FILIPOSKI

Nau-**en** sovetnik
Odgovoren urednik na spisani eto
od 1984 do 1994 godina
Glaven urednik na spisani eto
od 1995 do 2004 godina

D-r Kiril Blagoja Filiposki e roden na 24.01.1950 godina vo Prilep, Osnovno obrazovani e Sredno tutunsko u-ili i te zavr{i l vo Prilep.

Zemjodelski fakultet, poljedel'ska nasoka, zavr{uva vo 1975 godina vo Skopje. Naporedno so studii te rabotel kako laborant na Katedrata za pedologija i agrohemi ja na Zemjodelski ot fakultet vo Skopje, kaj akad. \or|i Filiposki .

Na 15.01.1976 godina se vrabotuva vo Instituti za tutun-Prilep. Vo 1978 godina se zavr{uva, a vo 1981 godina magistri ra na postdiplomski te studii na Zemjodelski ot fakultet vo Skopje, so prose-na ocenka 10,00 .

Doktorska disertacija: "Uticaj mineralnih i shrane na potro{wu vode i kvalitet duvana ti pa prilep" ja odbrani na Zemjodelski ot fakultet vo Zemun - 1986 godina.

Za nau-**en** sorabotnik e izbran vo 1983 godina, za vi{ nau-**en** sorabotnik vo 1989 godina, a za nau-**en** sovetnik vo 1993 godina. Za redoven profesor na poslediplomski te studii e izbran vo 1998 godina

Rakovoditel e na Oddel eni eto za agrotehni ka na tutunot od 1987 do 1993 godina, zamjenik - direktor od 1993 do 1997 godina, predsedatel na Sovetot od 1996 do 1997 i direktor na Instituti za tutun od maj 1997 godina do denes.

Posebno vni manie i grida posvetuva na izdignuvaweto, t.e. usovr{uvaweto na mladi te kadri . Inicijator e za otvorawe na poslediplomski te studii vo Instituti za tutun.

Svojata nau-**na** rabotaja posveti l na problemita od fiziologijata na mineralnata i shrana i navodnuvaweto na tutunot. Kako rakovoditel na Oddel eni eto za agrotehni ka na tutunot gi podobri i usovr{i i metode za ispi tuvawe na azot, fosfor, kalium i humus vo po-vata. Isto taka, gi imakori girano skoro si teklasi fikacii za utvrduvawe na granicni te vrednosti na oddelni svojstva na po-vata. Od 1984 do 1997 godina e odgovoren urednik, a od 1997 godina do denes glaven urednik na spisani eto TUTUN/TOBACCO. Od 2001 godina e -l en na redakcijski odbor na renomiranoto spisani e "Arhiv poqopri vredne nauke" od Jugoslavi ja.

Dosega objavil i soop{titi l nad 120 trudovi , od koi 7 se posebni publikacii .

D-r JORDAN PETAR TRAJKOSKI

Viš naučen sorabotnik
Odgovoren urednik na spisanieto
1995 - 2004

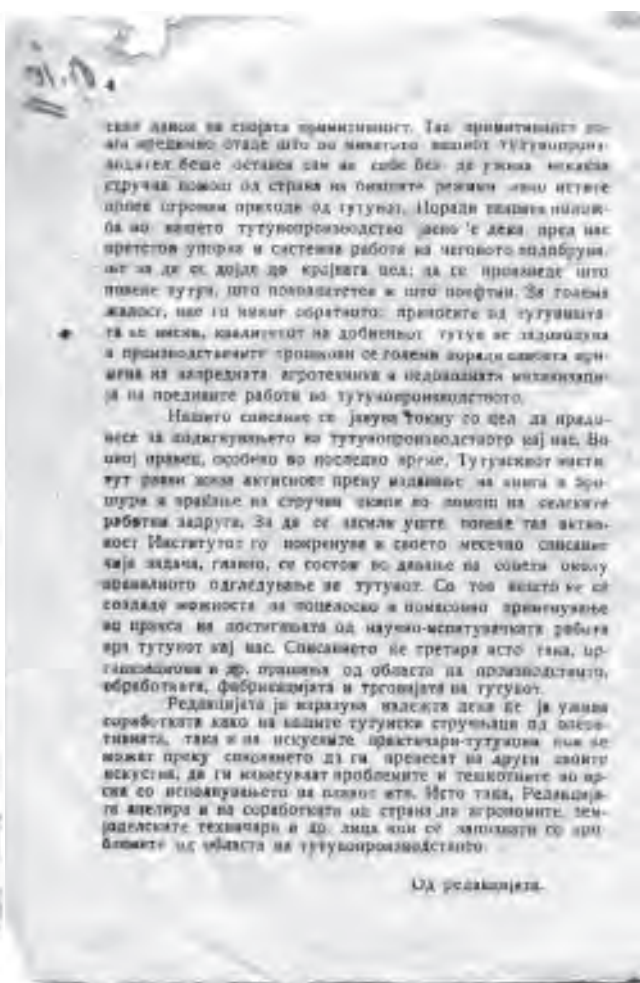
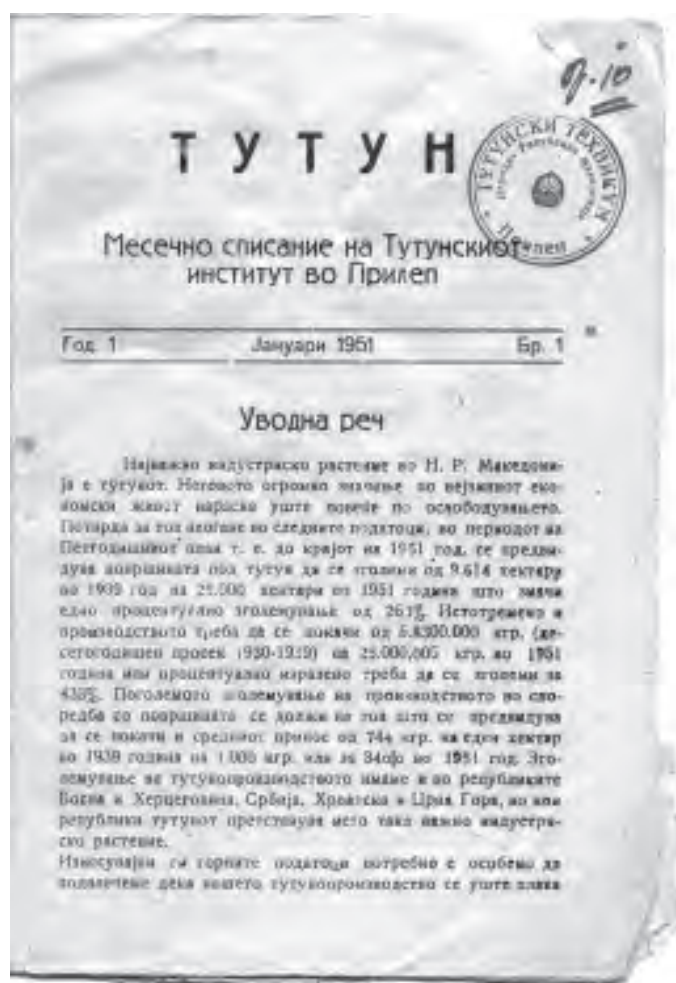

D-r Jordan Trajkoski e roden na 19.03.1959 godina vo Prilep. Osnovno i sredno Tutunsko uilište završil vo Prilep, a Zemjodelski fakultet vo Skopje. Magistriral na Zemjodelski fakultet vo Skopje 1994 godina na grupata Agrohemi ja so pedologija, na tema: "Sostav na humusot kajci metni teški polovni vo kumanovski i prilepski proizvodeni".

Od 01.02.1988 godina e vraboten vo Institutot za tutun, kako pomoćnik na asistent vo Oddel enieto za agrotehnikata na tutunot. Vo zvanje asistent-istranik e izbran vo 1994 godina, vo zvanje naučen sorabotnik vo 1998 godina, a vo zvanje viš naučen sorabotnik vo 2001 godina. Vo 1998 godina e izbran za docent na posledični teški na Institutot za tutun. Rakovodi tel na Oddel enieto za agrotehnikata e od 1997 do sega.

Vo tekot na svoeto školuvanje i rabotewe uestvuva vo mnogu aktivnosti i pri toa bil predsedatel na Mladinskata organizacija, član na IO na Sindikalnata organizacija pri Institutot za tutun - Prilep i predsedatel na Rabotnički ot sovet pri Institutot za tutun - Prilep od 1997 do sega.

D-r Jordan Trajkoski objavil nad 50 trudovi. Uestvuval so nad 25 izlagawa na kongresi i simpoziumi vo zemjata i stranstvo.

PEDESET I ^ETI RI GODI NI PLODNA RABOTA NA SPI SANI ETO TUTUN/TOBACCO

K. Filiposki

JNU Instituti za tutun-Priilip

Godinava se navr{uvaat 54 godini od objavuvaweto na prvi ot broj na spisanieto "TUTUN/TOBACCO" i 80 godini od postoweto na nau-nata sl`ba potutunot. Po toj povod, sakame da se potsetime na dolgata istorija na spisanieto "TUTUN/TOBACCO" i negovoto znaewe za razvojot na tutunskoto stopanstvo vo Makedonija i po{iroko, na prostorot od porane{na Jugoslavija. Prvi ot broj na spisanieto "TUTUN/TOBACCO" se rodi vo januari 1951 godina, pod imeto "TUTUN" - "DUVAN", po inicijativana nau-ni ot kadar od Instituti za tutun.

Vo ovoj momente prilika da potsetime deka vo toa vreme tutunoproizvodstvoto vo Jugoslavija ima{e silen horizontalen i vertikal en porast. Ogromen del od tutunoproizvoditelite go nema potrebnoto iskustvo i tradicija, a vo proizvodstvoto na tutun bea vkl`eni i zemjodelski povr{inilicite dotoga{ne sl`el e za ta namenana. Od vremeto na biv{a Jugoslavija, vo tutunoproizvodstvoto, kako i vo drugi te oblasti na -ove-ki te dejnosti, be{e nasledena cel osna primiti vnost. Nau-nata misla i nejzinite soznanija bea nedostapni ne samo za neposrednite proizvoditelituku i za rakovodni ot kadar od instruktivnata sl`ba od preprijatijata za proizvodstvo i obrabotka na tutun. Postoe-ki ot kadar vo tutunoproizvodstvoto ne zadovolvawe ni tu po brojni tu potstruna podgotovka. ^etiri te zavr{eni generacii maturanti od Srednoto tutunsko u`ilicite nemo`eada najdatstruna literatura za dopolnuvawe na svoite teoretski i zacvrstuvawe na praktinite soznanija od oblastana tutunot.

Vo takvi uslovi neophodna be{e pojavata na strunoto spisanie "TUTUN" - "DUVAN". Osnovna zadana na spisanieto e usovr{uvawe na kadarot i unapreduvawe na

tutunskoto stopanstvo koe bi gi aktiviral o site strunite silite preku vakov vid na publikuvawe na rezultate od nau-no-istra`uvaka rabota i na iskustvoto od {irokata praksa za da se obezbedi tolku potrebната struna pomo{na neposrednite proizvoditelitana tutunskoto stopanstvo vo site negovi segmenti od proizvodstvoto, obrabotkata i fabriacijata. Treba da se akcentira deka ova nau-no spisanie gi popularizira pridobivkite i rezultate od nau-no-istra`uvakata rabota potutunot kaj nas, gi iznesuva iskustvata i postignuvawata na operativata, objavuva pri kaziod praktininau-ni postignuvawa od oblastana tutunot vo stranstvo, i na stranicitena spisanietogi aktivirasite strunite silite vo borbata za unapreduvawe na tutunskoto stopanstvo.

Prvi ot broj na spisanieto "TUTUN" - "DUVAN" izleze vo januari 1951 gosdi na kako mese-no spisanie. Prvite sedum broevi izlego pod ova ime, dodeka poslednite tri broja od 1951 izlego pod imeto TUTUN - DUVAN - TOUTOUN. Od 1952 do 1961 godina spisanieto izleguwa{kakoto "TUTUN - LE TABAC" i "DUVAN - LE TABAC", a od januari 1962 godina do denes izleguwa pod imeto "TUTUN/TOBACCO". Zna-i, ova godina sme na po-etokot na pedeset i -etiri godi{notonepreki nato izleguvawe na ova spisanie.

Vo svojata dolgogodina istorija, spisanieto posilana prilikitese menuvalo i dinamikana izleguvawe. Ponaloda izleguwa kako mese-no spisanie, no mnogu -esto izleguwa i kako dvomese-en broj. Poslednite desetina godini izleguwa i kako trimese-en ili kako {estmese-en broj, a nekolku godinima izleguvano i kako godi{nikvo eden broj. Votekot na izmilitive pedeset i -etiri godini, otpe-atenise 289 broja so 18 191 stranica.

Vo ova pri l i ka }e nagl asi me deka spi sani eto "TUTUN/TOBACCO" do 1961 godi na i z l eguva } e dvojazi -no, na makedonski i na srpskohrvatski jazi k. Od 1962 godi na pa do denes spi sani eto i z l eguva na makedonski jazi k, so toa } to trudovi te na avtori te na porane } ni te jugosl ovenski republ i ki se pe-atat na jazi kot na koj se napi } ani , a oni e od ostanati te zemji se pe-atat prevedeni na makedonski i l i na angl i ski jazi k.

Vo tekot na svoeto i z l eguvawe spi sani to postojano se menuva } e i vo negovi te sodr` i ni se objavuvaa stat i koi treti raasekoga } aktuel ni probl emati ki od vremeto koe go opkru` uva } e , kako i stat i za vremeto koe doa } a. Spi sani eto stana poznato ne samo vo na } ata dr` ava tuku i po } i roko na Bal kanot - vo nego se objavuvaat stat i na avtori skoro od si te bal kanski dr` avi .

Spored Pravi l ni kot za i zdava-ka dejnost na l nsti tutot za tutun od 1980 godi na, za gl aven uredni k se nazna-uva di rektorot na l nsti tutot.

Spi sani to "TUTUN/TOBACCO" napol no go opravda svoeto postoeve kako na po-etokot na svojata pi onerska zada-a taka i denes, vo usl ovi na tranzici ja na tutunskoto stopanstvo.

Vo ova pri l i ka }e dademe kratki bi ografi i na uredni ci te na ova spi sani e. l sto taka, na krajot od ova jub i l eno pretstavuvawe }e ja prezenti rame "Uvodnata re-" na spi sani eto "TUTUN/TOBACCO" napi } ana vo negovi ot prv broj od 1951 godi na, kako i hronol ogi jata na formata i i meto na spi sani eto.

Нгонол оги ја на и зл егу вавето на спи сани ето TUTUN/TOBACCO и негов и те уредни ци

Годи- на	Наслов на списанието	Излезени броеви	Страни	Уредници		
				Главен уредник	Одговорен уредник	Уредник
1951	Тутун-Дуван	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8-9,	250			инж. Христо Беака
1951	Тутун-Дуван - Toutoun	10,11-12	66			инж. Христо Беака
1952	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11, 12	415	инж. Рудолф Горник	инж. Куне Георгиевски	
1953	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11, 12	480	инж. Рудолф Горник	инж. Куне Георгиевски	
1954	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11, 12	440	инж. Рудолф Горник	инж. Куне Георгиевски	
1955	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5-6, 7-8, 9,10, 11-12	394			инж. Куне Георгиевски
1956	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5-6, 7-8, 9,10-11, 12	431			инж. Куне Георгиевски
1957	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7-8, 9-10, 11, 12	447			инж. Куне Георгиевски
1958	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2,	88			инж. Куне Георгиевски
1958	Тутун-Дуван - Le Tabac	3, 4-5, 6-7, 8, 9-10, 11-12	252		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1959	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9,10, 11-12	394		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1960	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 10-11,12	391		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1961	Тутун-Дуван - Le Tabac	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 10, 11, 12	412		инж. Методиј Татарчев	инж. Стоил Димитријев
1962	Тутун - Tobacco	1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 10-11, 12	341			инж. Борис Тодоровски
1963	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5, 6-7, 8, 9-10,11-12	290			инж. Борис Тодоровски
1964	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	377		инж. Борис Тодоровски	
1965	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	357	Д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски	
1966	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	418	Д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски	
1967	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	364	Д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски	

Hronologija na izdavanja na spisanje eto TUTUN/TOBACCO
i negovite urednici

Година	Наслов на списанието	Излезени броеви	Страни	Уредници	
				Главен уредник	Одговорен уредник
1968	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	414	д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски
1969	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	361	д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски
1970	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	410	д-р Јосиф Мицковски	инж. Ѓорѓи Кузмановски
1971	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	426	д-р Јосиф Мицковски	инж. Димче Чавкарски
1972	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	401	д-р Јосиф Мицковски	инж. Димче Чавкарски
1973	Тутун - Tobacco	1-12	237	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1974	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	415	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1975	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	453	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1976	Тутун - Tobacco	1-12	321	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1977	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	564	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1978	Тутун - Tobacco	1-12	215	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1979	Тутун - Tobacco	1-12	318	д-р Јосиф Мицковски	д-р Борис Тодоровски
1980	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	427	д-р Ѓоре Печијарски	инж. Димче Чавкарски
1981	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-12	277	д-р Ѓоре Печијарски	инж. Димче Чавкарски
1982	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	412	д-р Ѓоре Печијарски	инж. Димче Чавкарски
1983	Тутун - Tobacco	1-2	238	д-р Ѓоре Печијарски	инж. Димче Чавкарски
1984	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	431	д-р Јован Најдоски	м-р Кирил Филипоски
1985	Тутун - Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	411	д-р Трајче Лазароски	м-р Кирил Филипоски
1986	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	429	д-р Трајче Лазароски	д-р Кирил Филипоски
1987	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	518	д-р Трајче Лазароски	д-р Кирил Филипоски
1988	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	397	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1989	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-12	246	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1990	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	172	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1991	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	408	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1992	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	204	м-р Томе Грабулоски	д-р Кирил Филипоски
1993	Тутун/Tobacco	1-12	150	д-р Љупчо Попоски	д-р Кирил Филипоски
1994	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	178	д-р Љупчо Попоски	д-р Кирил Филипоски
1995	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	132	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1996	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	203	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1997	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	118	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1998	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	131	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
1999	Тутун/Tobacco	1-6, 7-12	160	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2000	Тутун/Tobacco	1-3, 4-6, 7-8, 9-10, 11-12	305	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2001	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	365	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2002	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	352	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски
2003	Тутун/Tobacco	1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12	385	д-р Кирил Филипоски	д-р Јордан Трајкоски

289 broja 18.191 strani ci

UREDNI CI NA SPI SANI ETO TUTUN/TOBACCO

in` . HRI STO MI HAJLO BEAKA

Nau-en sorabotni k
Uredni k na spi sani eto vo
1951 godi na

In` . HRI STO BEAKA e roden kon krajot na dekemvri 1912 godi na, vo potpel i ster-skoto sel o Trnovo, vo mnogu-leno i dobrostoe-ko semejstvo, kako zaedni ca na tatko mu i dvata negovi bra}a. Tatko mu bi l trgovec i dol gi godi ni pomi nal na pe-al ba vo stranstvo.

Vo 1916 godi na cel oto semejstvo e proterano i i nterni rano vo Bugari ja, vo gradot Sl i ven. Po zavr{ uvaweto na „-ta Svetska vojna, semejstvoto se nase l i l o vo Bi tol a.

Osnovno obrazovani e zavr{ uva vo Bi tol a, a i stovremeno f akul atati vno go posetuva i Francuskoto u-i l i i { te, pa taka f rancuski ot jazi k mu stana kako maj-i ni ot - vl a{ ki ot. Po tatko i majka e Vl av. Poradi i zvonrednoto poznavawe na f rancuski ot jazi k se zapi { a na poznati ot i edi nstven f rancuski l i cej na Bal kanot vo Bi tol a (Sredno gi mnazi sko u-i l i i { te). Francuski ot l i cej go zavr{ i so odl i -en uspeh, no zaradi propi si te mora{ e da i zu-i u{ te edna godi na vo Bi tol skata real na gi mnazi ja, so { to go veri f i ci ra srednoto obrazovani e.

Vo 1932 godi na se zapi { uva na Zemjodel ski ot f akul tet vo Zemun, po -i e zavr{ uvawe nekol ku godi ni raboti vo Srbi ja, kako agronom - speci jal i st za tutun.

Za vreme na „-ta Svetska vojna prvo raboti kako agronom vo bugarski ot grad Haskovo, a potoa e premesten vo Bi tol a, kako ovl asten zemjodel ski i nspektor. Rabotata ja preki nuva i zami nuva vo parti zani , kako of i cer na VII - ta Bi tol ska osl obodi tel na bri gada.

Po osl oboduvaweto raboti kako stru-en sorabotni k vo Pri l epski ot monopol , od kade { to po kratko vreme premi nuva vo l nsti tutot za tutun, kade be{ e nazna-en za di rektor od 1953 do 1956 godi na. Vo 1955 godi na e i spraten na ednogodi { na speci jal i zaci ja vo Franci ja. Vo l nsti tutot, kade i ma{ e zvawe nau-en sorabotni k, ostanuva do 1957 godi na, koga premi nuva vo Republ i -ki ot zavod za produkti vnost na trudot.

In` . Hri sto Beaka i sto taka be{ e nastavni k vo Sojuznoto sredno tutunsko u-i l i i { te, koe rabote{ e vo l nsti tutot za tutun od 1946 do 1953 godi na.

Toj e prvi ot uredni k na spi sani eto TUTUN/TOBACCO vo 1951 godi na. Pod negovo uredni { tvo se i zl ezeni si te broevi od taa godi na.

Rabotnata kari era ja zavr{ uva vo Republ i -ki ot zavod za produkti vnost na trudot, na rabotni zada-i od svojata speci jal nost- tutunoproj zvodstvoto.

Po-i na na 11.03. 1993 godi na vo Skopje, a pogreban e vo semejnata grobni ca vo Bi tol a.

Akademi k RUDOLF \URE GORNI K

Nau-en sovetni k
Gl aven uredni k na spi sani eto
od 1952 do 1954

Akad. R. Gornik e roden 1898 godi na vo Sremska Mi trovi ca. Maturi ral 1916 godi na vo real nata gi mnazi ja vo Osi ek. Od 1919 do 1923 godi na studi ral vo Praga, kade { to di pl omi ral vo 1923 godi na na Zemjodel ski ot f akul tet, potoa speci jal i zi ral od obl asta na sel ekci jata na raste ni jata. Vo 1924 godi na e nazna-en za rakovodi tel vo Opi tnata stani ca za tutun vo Pri l ep. Po osnovaweto na Opi tnata stani ca, stanuva nejzi n prv upravni k vo 1928 godi na. Potoa odi na speci jal i zaci ja vo Grci ja, kade { to gi posetuva i reoni te na tutunskoto proi zvodstvo (Makedoni ja, Traki ja, Tesal i ja) i se vra}a so mnogu semenski materi jal od tutun, { to }e mu posl u` i podocna za sel ekci ja.

Toj go osnova, organi zi ra i i zgradi l nsti tutot za tutun vo Pri l ep, kade { to ostana do 1939 godi na, koga e premesten vo Bel grad za na-al ni k na Dr` avni ot monopol na tutunot. Vo Bel grad ostanuva do vojната. Vedna{ po osl oboduvaweto, vo 1945 godi na, e unapreden vo vi { sovetni k, a vo 1946 godi na povtorno e nazna-en za di rektor na l nsti tutot za tutun vo Pri l ep. Vo Pri l ep ostanuva do 1954 godi na, koga e i zbran za di rektor na l nsti tutot za tutun vo Zagreb. Gi i ma dobi eno si te nau-ni zvawa, vkl u-i tel no i najvi sokoto (nau-en sovetni k). Bi l na studi ski prestoj vo SSSR i Franci ja vo 1947/48 godi na.

Odl i kuvane so Orden na trudot od „, i „, red. Za posti gawata vo obl asta na sel ekci jata na tutunot odl i kuvane so Orden zasl ugi za narod so zl aten venec, a po povod prosl avata na 40 godi ni od osnovaweto na l nsti tutot za tutun vo Pri l ep progl asene i za po-esen gra|ani n na Op{ ti nata Pri l ep. Bi l i zameni k-prateni k vo Narodnoto sobrani e vo Bel grad.

Na 14.05.1979 godi na e i zbran za akademi k na MANU, kako -l en nadvor od rabotni ot sostav.

Akad. R. Gornik i ma objaveno nad 60 nau-ni i stru-ni trudovi . Negovi ot nau-en opus e odraz na usl ovi te vo koi rabotel pred vojната i vo godi ni te neposredno po vojната, koga mo` nosti te za nau-na rabota bi l e ograni -eni . So sel ekci ona rabota akad. R. Gornik se zani maval vo Pri l ep od 1924 do 1939 i od 1946 do 1954 godi na, a potoa vo Zagreb . Pokraj sortata jaka JK 7-4/2, negovo del o se i novi te sorti { to gi narekol "pri l ep" ("P 10-3/2" i "P 12-2/1"). Pokraj ovie tri najva` ni sorti tutun, toj sozdal i drugi { to i maat pomal a rasprostranetost (H_2 , H_{10} , H_{11} , GCR_1 , GCR_2 , GV_3 , DV_3 i dr).

So krstosuvawe, vo Zagreb toj sozdava novi , otporni sorti od ti pot vi rxi ni ja: N_2 (i l i "Zagreb") i H_1 (i l i "Podravi na").

Po-i na na 19.02.1980 godi na vo Zagreb.

I n` . KUNE DI MI TAR GEORJI EVSKI

Nau-en sorabotnik
Odgovoren urednik na spisani eto
od 1952 do 1954 godina
Urednik na spisani eto
od 1955 do br. 2 od 1958 godina

I n` . Kune Georji evski e roden vo 31.08.1914 godina vo Debar, od majka Toni ca i tatko Di mi tar, kako vtorsin od devette deca. Osnovno uili i te zavr{ uva vo Debar. Na inicijativana uili i teta se zapi { al gmnazi ja vo Kraguevac. Vo 1934 godina se zapi { uva na Zemjodel ski ot fakultet vo Zemun i isti ot go zavr{ uva vo 1939 godina.

Kako i n` . agronom najprvo se vrabotuva vo fabri kata za { e}er vo Bel grad (okol eden mesec), a od 12.12.1939 godina se vrabotuva vo Tutunskata stanica vo Skopje. Vo Institut za tutun vo Pri lep se vrabotuva od 25.03.1940 godina kade ostanuva do 30.11.1942 godina. Potoa, kako stru-wak e i spraten vo Okol i skoto agronomstvo vo Harmanli , Bugari ja. kade ostanuva do 1943 godina, a potoa se vra}a vo Makedoni ja i odi vo partizani .

Vedna{ posloboduvaveto, kako ve}e afirmi ran stru-wak, postaven e za di rektor na Fabrikata za tutun vo Skopje (1944 - 1945 god). Od 1945 godina do 1947 godina raboti kako { ef na Tutunskata stanica vo Skopje, a od 1947 do 1949 godina raboti vo Reonskata di rekci ja za tutun vo Skopje. Od 1949 do 1957 godina raboti vo Institut za tutun vo Pri lep, pri laboratorijata vo Skopje, a potoa raboti vo Dr` avni ot sekretari jat za stokov promet vo Bel grad do 1961 godina. Od 1961 godina do penzioniraveto raboti vo Makedoni ja Tabak - Skopje.

I n` . Kune Georji evski ima publikovani gol embroj nau-ni i stru-ni trudovi so koi se re{ eni mnogubrojni probl emi odnata tutunska praktika. Za svojata stru-na, nau-ni i organizatorska radna, be{ e odlikovan so Ukaz na Pretsedatel ot na SFRJ Josip Broz Tito so medal Zasl ugi za narod vo 1961 godina i so Orden za trud so zlaten venec vo 1965 godina.

I n` . Kune Georji evski bil postojan dopisnik za redakcijatata na mejunarodnoto spisani e WORLD TOBACCO za Jugosl avija. Vo tekot na svojata radna prezentirala pove}e trudovi na razni kongresi i simpoziumi vo zemjata i stranstvo. Isto taka ima objaveno i pove}e posebni publikacii i knigi za proizvodstvo i poznavawe na tutunskata surovi na. Poslednata kniga za proizvodstvo na tutun ostana neobjavena, bi de}i smrttago i znenadi .

I n` . Kune Georji evski nenadejno po-ina na 18 januari 2003 godina vo Skopje. Negovata supruga Katerina i vee povremeno vo Skopje i kaj }erkata Liljana vo Kru{ evac.

Metodij TATAR-ËV

Nau-ën sorabtnik
Odgovoren urednik na spisani eto
od 1958 do 1961 godina

Metodij Tatar-ëv e roden vo 1904 godina vo Resen. Gimnaziija završila vo 1926 godina vo Mari bor, a Zemjodelski fakultet vo Praga vo 1938 godina. Celoto svoje sluzbuvo bavewego imaprovedeno vutunskata struka.

Vednaž po osloboduvaweto, kako afirmiran strukovnik postaven e za efektivna otkup na kulturni otkup na tutun vo direktorata na Državniot monopol vo Skopje, a pri formiraweto na Sojuznata glavna uprava za tutun, toje naznačeno za efektivna otkup na fermentacija.

Koga vo Prilep se osnova Srednoto tutunsko-izvištetopri Institutot za tutun, toj beše eden od direktorite. Nemu pripajagol emazluga za strukovni zidgawena pomladitostru-ën kadar. Kako se stran poznava na tutunot tojnesebi no go prenesuvašesvoeto znaeweni skustvona dnevitutunski strukovni sluzbe kako i vaencikl opedija, kako za praktičnite takai za teoretskite problemi potutunot. Podocna držešepredavawena Zemjodelsko-šumarskiot fakultet vo Skopje, po predmetot Prerabotka na tutunot.

Imajšigromna volja za natamožnol eguvawevotajni tena tutunskata nauka, vo 1950/51 godina specijaliziravov Hemiškata laboratorija vo Zagreb. Tuka svoeto vreme go posvetuvana sovladuvawena naukata dišiplina hemijana tutunot, na koja podocna je iposvetigol embroj naučni trudovi. Poczavršuvaweto na ova specijalizacija, zemanajaktivno u-estvo vo organiziraweto na Laboratorijata za tutun vo Skopje, koja ja rakovodi kako efektivse do nejzivotopreseluvawevov Prilep.

Podocna, vo 1956 godina, koga e postaven za direktor na Institutot za tutun vo Prilep, tojnastojvada gi usovršimethodite pri donesuvadobivenite rezultati da imaat matematička preciznost. Toje eden od tvorcite na našiot troklasten standard za manipulacija i avtor na noviot našinaproizvoditel skamani pulacija i otkup na tutunot.

Metodij Tatar-ëv e odgovoren urednik na spisani eto TUTUN/TOBACCO od broj 3 vo 1958 godina do krajot na 1961 godina.

Toje direktor na Institutot za tutun od 1956 do 1960 godina. Vo Institutot go imadobivenozvaweto nau-ën sorabtnik. Institutot za tutun go napušta vo 1956 godina i se prefiravov Tutunski kombinat - Skopje.

Metodij Tatar-ëv e eden od prvite glavni organizatori na naučnistranovakata sluzba po tehnologijata na tutunot vo našata zemja. Publikuval gol embroj naučni i strukovni trudovi so koi se rešeni mnogobrojni problemi od našata tutunska praktika. Za svojata strukovna, naučnii organizatorska rabota i Metodij Tatar-ëv beše odlučivan so Orden na trudot so zlaten venec.

Nenadejno poimana na 17 dekemvri 1968 godina vo Skopje. Smrttagozatekna kako rakovoditel na proizvodno-tehnološkiot sektor vo združenata organizacija "Jugotutun - Tutunski kombinat" Skopje.

D-r BORI S VEQAN TODOROSKI

Nau-en sovetni k

Uredni k na spi sani eto od 1962 - 1964 i

Odgovoren uredni k od 1973 do 1979 god

D-r Boris Todorovski e roden vo 1922 god. vo Bi tol a. Di pl omi ral na zemjodel sko-
{ umarski ot f akul tet na Uni verzi tetot - Bel grad, vo 1949 god. Po zavr{ uvaweto na
f akul tetot, vo 1950 god. raboti kako gl aven agronom vo Skopskata obl ast, a potoa vo
Mi nsi terstvoto za dr` avni nabavki - Uprava za zemjodel i e - Skopje. Od 1952 do 1954 godi na
raboti kako rakovodi tel vo Dr` avnata ergel a vo s. Gneoti no - Bi tol sko.

Vo 1954 godi na, po barawe na l nsti tutot za tutun - Pri l ep, e i zbran prvo za asi stent
vo Oddel eni eto za sel ekci ja, a potoa vo Oddel eni eto za za{ ti ta na tutunot, otek
entomol ogi ja. Postdi pl omski studi i zavr{ i l so odl i -en uspeh vo 1958 god., na katedrata
za za{ ti ta na rasteni jata na Zemjodel ski ot f akul tet vo Zemun. Vo 1957 godi na u-estvuva
kako -l en na nau-na ekspedi ci ja vo Grci ja, koja{ to i ma{ e za zada-a da prou-i neko i vi dovi
od { tetnata entomof auna na razl i -ni kul turi .

Za nau-en sorabotni k e i zbran vo 1960 god. Doktor i ra na bel gradski ot Uni verzi tet
vo 1967 god., a vo 1972 godi na e i zbran za nau-en sovetni k.

D-r Boris Todorovski so svojata pl odna rabota i ma dadeno pri dones i nadvor od
na{ ata zemja (NR Pol ska, Si ri ja i dr.) za i zveduvawe na eksper i menti , obu-uvawe na kadri ,
u-estvo vo me|unardni organi zaci i i sl .

D-r Boris Todorovski go napu{ ti l nsti tutot za tutun vo 1979 godi na, koga premi na
za rakovodi tel na Bi ol o{ kata l aboratori ja vo "OHI S" Skopje.

So svojata pl odna rabota ostavi bogata ri zni ca na nau-ni i stru-ni soznani ja od
obl asta na koja rabote{ e, a koi i se dobro poznati na na{ ata i svetskata javnost.

D-r Boris Todorovski dol go vreme so uspeh go ureduva{ e spi sani eto "TUTUN/
TOBACCO" kako uredni k od 1962 do 1964 godi na i odgovoren uredni k od 1973 do 1979 godi na.

Za negovata op{ testveno-pol i ti -ka nau-na i stru-na dejnost odl i kuan e so: Orden
na trudot so srebren venec vo 1969 god.; Orden za zasl ugi na narod so srebrena yvezda vo
1979 god. i Orden na trudot so zl aten venec vo 1973 godi na.

Nenajdejno po-i na na 05.09.1982 godi na vo Skopje. Smrt ta go zatekna kako rakovodi tel
na Bi ol o{ kata l aboratori ja na "OHI S".

D-r JOSI F STOJAN MIČKOVSKI
Nau-en sovetnik
Glaven urednik na spisanieto
1965-1979

Roden e vo s. Golemo Crsko - Kiševsko na 7.07.1925 godina. Osnovno obrazovani e i gi mnazi javaveto vo Bitola, a Zemjodelsko-šumarski fakultet vo Skopje, 1950 godina. Po javaveto na Zemjodelski fakultet raboti dve i pol godini vo Okoliski otzadružen sojuz vo Kiševo. Vo 1953 godina javaformirana nau-nata sluzba po Zaštita na tutunot od bolest i štetni ci vo Institutot za tutun vo Prilep. Vo 1954 godina e naznaen za direktor na Institutot za tutun vo Prilep, ista funkcija vr{i pove}e od 17 godini. Doktoriral na Zemjodelski fakultet vo Zemun vo 1964 godina i po recenzijata na celokupnata nau-na aktivnost, vo 1970 godina mu se dodeluva najvisokoto nau-no zvanenau-en sovetnik. Vo 1987 d-r Josif Mičkovski se penzionira.

Svojata nau-na rabotaja posvetil na fizičatopatoški te problemi (to se odgolemo znaewe za proizvodstvoto na tutun vo našata zemja. Vo ovojperi od uspešno objavio kolou 140 nau-ni i stru-ni trudovi, zna-ajni za naukata i praktikata. Učestvoval na mnogobrojnimeljnarodni kongresi, simpoziumi i konferenci vo Pariz, London, Viena, Rim, Lisabon, Atina, Hamburg, Montre, Varna i drugi.

Blagodareni e na svojata plodna nau-noistra`uva-ka rabotasteknal pri znani e i afirmacijakako vo zemjata taka i vo stranstvo. Bil izbran dva pati za člen na nau-nata komisi ja CORESTA (meljnarodna organizacija za proizvodstvoto na tutunot so sedište vo Pariz). Kako konsultant na Obedineti te naci i FAO za tutun, od 1970 do 1983 povremeno prestonaju vo Alžir, Kongo - Brazavil, Mavricius i objavil nekolikuzna-ajni trudovi vo koi se zafajacelokupnata problematika za proizvodstvoto na tutun vo ovie zemji. Istovremeno bil člen na jugoslovenskatakomi si ja za sorabotka so Organizacijata na Obedineti te naci i za shrana i zemjodelstvo (FAO). Dolgperi od bil glavenurednik na spisanieto "TUTUN/TOBACCO" i bil pretsedatel na Društvo za nauka i umetnost vo Prilep, vo 1982 godina.

Za posebni zaslugi na poleto na naukata za tutunot, dodelena mu e nagradata "3-ti Noemvri" na grad Prilep, a isto takadobil i pogolembrojzlatni plaketi. Odlukvan e so Orden na trudot so zlatnenec i so Orden na trudot so crveno zname.

D-r Josif Mičkovski kako penzioner i vee vo Prilep.

Ил. \OR\I NAUM KUZMANOVSKI

Nau-en sorabotnik
Odgovoren urednik na spisanieto
od 1965 do 1970 god

Roden e vo s. Labuni {ta, op{tina Struga na 12.10.1931 godina. Osnovno u-ili {te zavr{il vo Prilep, a srednoto obrazovani e go oformil vo Bitola. Diplomiral na Zemjodelski ot fakultet vo Skopje vo 1956 godina. Po diplomiraweto se vrabotuva vo pretprijati eto za obrabotka i prerabotka na tutun "Borka Levata" vo Prilep, kako rakovoditel na proizvodstvo.

Vo 1959 godina ja formiral Pedolo{kata stanica vo Prilep i kako direktor ja rakovodel do 1962 godina. Od Pedolo{kata stanica se vrabotuva vo Tutunski ot Kombinat vo Prilep, kako -I en na investici onata grupa za izgradba na ve{ta-koto ezero i hidrositemot "Prilepsko pol e".

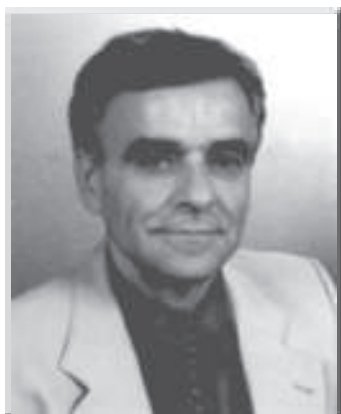
Od 1963 godi na preminuva na rabota vo Insti tutot za tutun vo Prilep, kako asistent vo oddel eni eto za Agrotehnikana tutunot, kade go vodi oddelot za navodnuvawe na tutunot. Od 1965 do 1970 godi na e odgovoren urednik na spisanieto Tutun/Tobacco.

Vrzosnova na objaveni te nau-ni i stru-ni trudovi vo 1967 godi na go dobi I zveteto nau-en sorabotnik. Od dekemvri 1969 godi na se vrabotuva vo "Makedonija Tabak" - Skopje, kako vi{tutunski ekspert vo sektorot za izvoz na tutun vo zapadni te zemji, a potoa bil nazna-en i za glaven tutunski ekspert. Vrzosnova na poznavaweto na angliski ot jaziki posebno pol o`eni ot ispit za nadvore{no trgovsko rabotewe, il. \or|i Kuzmanovski bil nazna-en za Direktor na Sektorot za izvoz na tutun vo zapadnoevropski te zemji, SAD, Koreja, Japonija, Kina i dr.

Il. \or|i Kuzmanovski ima objaveno pogolem broj na nau-ni i stru-ni trudovi. So svoi trudovi ima u-estvuvano na mnogosimpozumi i kongresi od obl astana tutunot vo zemjavia stranstvo.

Od 1996 godi na e General en direktor na novoformiranata firmasostranski kapi tal "SOKOMAK" A.D. - Skopje, kade ostanuva se do negovoto zamiruvawe vo penzija vo 2001 god.

Il. \or|i Kuzmanovski kako penzioner `ive vo Skopje.

I n` . DI M^E BOCE ^AVKAROSKI

Nau-en sorabotni k
Odgovoren uredni k na spi sani eto
od 1971 do 1972 i
od 1980 do 1983 god.

Roden e vo s. Pl etvar na 8.12.1935 godi na.Osnovno u-ili i te zavr{ il vo s. Pl etvar, a srednoto obrazovani e go of ormi l vo Zemjodel skoto u-ili i te vo Bi tol a. Di pl omi ral na Zemjodel ski ot f akul tet - Skopje, vo 1960 godi na i kako studen bi l demonstrator po predmetot Botani ka na ovoj f akul tet. Po di pl omi raweto, od 1961 do 1963 godi na raboti vo Tutunski ot Kombi nat - Pri l ep, kako tehno l og vo sezonska f ermentaci ja.

Od 15. april 1963 godi na e vraboten vo l nsti tutot za tutun - Pri l ep, kako asi stent vo Oddel eni eto za agrotehni ka i rakovodi tel na otsekot za mehani zaci ja. Vo 1967 godi na e pref r l en vo Oddel eni eto po sel ekci ja i semeptoi zvodstvo i vo 1971 godi na e i zbran vo zvawe nau-en sorabotni k vo i stoto oddel eni e. Vo 1980 godi na za prv pat e i zbran vo zvawe stru-en sovetni k vo Oddel ni eto za geneti ka, sel ekci ja i semekontrol a.

Kako sorabotni k na l nsti tutot za tutun - Pri l ep, vo 1964 godi na bi l na speci - jal i zaci ja na Zemjodel ski ot f akul tet vo Zemun, R. Srbi ja, a vo 1965 godi na vo l nsti tutot za tutun - Pl ovdi v, NR Bugari ja. Vo 1969/70 godi na pet meseci bi l na i zu-uvawe na angl i ski ot jazi k vo London. Vo 1972 godi na bi l na studi ski prestoj vo SAD (S. Karol i na, J. Karol i na, Vi rxi ni ja), a vo 1979 godi na vo NR Pol ska, za prou-uvawe na ti povi te vi rxi ni ja i berl ej.

I n` . Di m-e ^avkaroski posebno vni mani e i m posveti l na probl emi te od sel ekci jata i proi zvodstvoto na ti povi te vi rxi ni ja i berl ej. Sozdal bogata kol ekci ja od ovi e dva ti pa tutun, kako baza na l nsti tutot za natamo{ na sel ekci ona rabota za poml adi te kadri . I sto taka, toj sozdal i svoi sorti od ori ental ski , vi rxi ni ski i berl ejski ti p tutun. Nekol ku kreaci i od negovi te sorti se priznati i воведени vo masovnoto proi zvodstvo. Prvata makedonska vi rxi ni ska sorta MV-1 pove}e od edna deceni ja e { i roko rasprostraneta vo proi zvodstvoto na Republ i ka Makedoni ja i SR Jugosl avi ja.

I n` .Di m-e ^avkaroski be{ e odgovoren uredni k na spi sani eto TUTUN/TOBACCO od 1971 do 1972 godi na i povtorno od 1980 do 1983 godi na.

I ma objaveno nad 50 stru-ni i nau-ni trudovi . So svoi trudovi i ma u-estvuvano na nad 25 si mpozumi i kongresi od obl asta na tutunot vo zemjava i stranstvo.

Vo 1997 godi na zami na vo penzi ja. Po-i na nenadejno, vo Pri l ep na 26.12.2000 godi na.

D-r VORE KRSTE PE^I JARESKI

Nau-en sovetnik

Glaven urednik na spisanju eto
1980 - 1983

Roden e na 6.03.1922 godi na vo Pri Lep. Osnovno i sredno obrazovani e zavr{il vo rodni ot grad.

Diplomiral na Zemjodelsko-umarski ot fakultet vo Zemun vo 1950 god. Po diplomiraweto raboti vo Institut za tutun - Pri Lep, do 1952 godi na, a potoa, do 1961 godi na raboti vo zemjodelskoto stopanstvo specializirano za proizvodstvo na tutun "N.H. Borka Levata" Pri Lep. Potoa povtorno se vra}a vo Institut za tutun, na rabotno mesto {ef na Rabotnata edinica za tehnologija, hemija, fermentacija i fabriki na tutunot. Doktoriral na Zemjodelsko-umarski ot fakultet vo Skopje vo 1968 god. Vo zvanje nau-en sovetnik e izbran 1972 god., a vo 1977 godi na e izbran za direktor na Institut. Na taafunkcija na koja ostanuva do 1981 godi na, a od 1987 godi na e vo penzija.

Bil {len na Statutarnata komisija na SKJ, delogat vo Sojuzni ot sobor, {len na Komisijata za izbor i imenuvawe na Sojuznoto sobranie vo Belgrad, predsedatel na Op{tinskata konferencija na SK Pri Lep, predsedatel na Dru{tvoto za nauka i umetnost-Pri Lep.

U-esnik e vo NOV od 1941 god. Odlukivan e so Orden zaslugi za narod od „„ red. Orden Bratstvo i edinstvo „ red, Orden na trudot so zlaten venec, Zlatna plaketa na "Jugotutun" i Zlatna plaketa od Tutunski ot kombinat-Pri Lep po povod stogodi{ni nata od negovoto formirawe. Nositel e na tretonoemvri ska nagrada na Sobranie eto na Op{tinata Pri Lep, kako i na drugi pismeni priznanija. So sopstveni trudovi u-estvoval na pove}e me|unarodni kongresi i simpoziumi.

Po-ina vo Pri Lep na 26.07.2002 godi na.

D-r JOVAN BORI Z NAJDOSKI

Nau-en sovetnik
Glaven urednik na spisani eto
vo 1984 godina

Roden e vo Pri Lep na 14.01.1941 godina vo tutunoproizvoditel'sko semejstvo. Osnovno obrazovani e Sredno tutunsko uili i { te zavr{uva vo Pri Lep, a Zemjodel'ski fakultet vo Skopje, kade diplomira vo 1965 godina.

Od 15.03.1967 godina raboti vo Institut za tutun - Pri Lep, po-nuvaj{i od asistent do nau-en sovetnik vo Oddeleni eto za tehnologija, fermentacija i fabrikacija na tutunot.

Na postdiplomski studii na Zemjodel'ski fakultet - grupa Proizvodstvo i obrabotka na tutunot se zapi{uva vo u-ebnata 1973/74 godina, a magistri ra na 02.02.1976 god.

Doktoriral na Zemjodel'ski fakultet vo Skopje vo 1984 godina na tema: "Pri doneskon zapoznavaweto na pova`ni fizi-ki, hemijski i degustativni karakteristiki na tutunskata surovi na oditopri Lep - reon Pri Lep".

Od 1982 godina do 1986 godina be{e direktor na Institut za tutun - Pri Lep i rakovodi tel na Oddeleni eto za tehnologija, fermentacija i fabrikacija na tutunot, a od 1989 godina zamениk - direktor na Institut. Pove}epati be{e izbiran vo samoupravni te organi na Institut za tutun - Pri Lep i Sl`enata organizacija "Jugotutun" - Skopje, kako i vo op{testveno-politiki te organizacii vo op{tinata. Be{e -len i u-estvuva{e vo rabotnite grupi i kongresi na me|unarodnata organizacija potutun "CORESTA" - Pariz.

Za vreme na negovot raboten vek be{e odl ikuvan so Srebrenaplaketa od sl`enata organizacija "Jugotutun" - Skopje, Orden na trudot so srebren venec od pretsedatel na SFRJ i Zlatnoplaketa od Institut za tutun - Pri Lep popovod 60-godini nata od negovoto postoeve.

D-r Jovan Najdoski so svojata plodna nau-noi strah`uva-ka rabota so nad 32 nau-ni i stru-ni trudovi kako i so pove}e real izirani nau-noi strah`uva-ki proekti dade gol em pri dones za naukata potutunot. So svoi trudovi u-estvuval na mnogubrojni simpoziumi i kongresi vo zemjata i stranstvo.

Na 25 maj 1993 godina nenadejno po-ina. Smrttago zatekna kako nau-en sovetnik i zamениk - direktor na Institut za tutun - Pri Lep.

D-r TRAJ^E KRUME LAZAROSKI

Viš naučen sorabotnik
Glaven urednik na spisanju eto
od 1985 do 1987 godina

D-r Traje-e Lazaroski je rođen na 12.06.1934 godina u radničko-seljačkom obitelji u Prištini. Po završetku osnovne škole u Prištini, od 1951 do 1954 godina radi kao tehničar u Institutu za duhan u Prištini, najprije u instrukcijskoj službi za unapređivanje duhanoprerađivačkog proizvodstva u Tetovu, Gostivar i Kišinevo, a potom kao i zvedučna komparativna općina od seljaka u Radovici i Struga. Svoeto obrazovanje je prošao u Zemljodjel'sko-šumarskom fakultetu u Skopju, koje je završio u 1959 godini, a potom radi kao rukovoditelj poljoprivrede u zemljodjel'skom gospodarstvu "Crna Reka" u Kanatlarci. Po reguliranju u voenata obratna radi kao član otket za gospodarstvo u općini Topoljani.

Od 1963 do 1967 godina bio je rukovoditelj za proizvodstvo duhana, a potom i direktor u zemljodjel'skom gospodarstvu za proizvodstvo duhana "Borka Levata" u Prištini. So razvojot u fabriku cigareta u Tutunskom kombinatu - Prištini, od 1967 godina bio je rukovoditelj za nabavku duhana, potom direktor u službi za nabavku osnovnih sirovina u direktoratu Fabrike cigareta. Od 1974 godina radi u Institutu za duhan - Prištini, u Oddelu za agrotehniku. Magistri ra u Univerzitetu "Kiril i Metodij" u Skopju u 1976 godini, a u 1984 godini je odbranio doktorsku disertaciju u Belogradskoj univerzitetu.

Bio je član u Predsjedatelstvu u Sindikatu radnika od zemljodjel'stvot, prehranbenata i duhanoprerađivačke industrije u SFRJ i u SRM. Bio je aktivan član u Sovetu u SOZT "Jugotutun" - Skopje i predsjedatel u Odboru za proizvodstvo, član u Predsjedatelstvu u Sojuzot u združenijata u duhanoprerađivačijata u SRM. Od 1984 do 1986 godina bio je i predsjedatel u Sobranju eto u općini Prištini.

Za njegovu radu u općinstvenopolitičkom aktivnostu odlikovan je so Ordenom u trudot u zlaten venec, Ordenom u trudot u srebreni zraci i mnogobrojni priznanja i plaketi kako od oblakata u duhanoprerađivačkom gospodarstvu tako i od oblakata u općinstvenopolitičkom aktivnostu.

D-r Traje-e Lazaroski počinio na 07.12.1987 godini. Smrtta je zatekna u funkcijata u direktoratu u Institutu za duhan - Prištini, koja je izvršena u 1.02.1986 godini

M-r TOME KI RO GRABULOSKI
Nau-en sorabotnik
Glaven urednik na spisani eto od
1988 - 1992

Roden e na 22.03.1937 godi na vo Pri I ep. Osnovno i sredno obrazovani e zavr{ uva vo Pri I ep, a Pri rodno-matemati -ki fakul tet, grupa Hemi ja, vo Skopje, kade di pl omi ra 1962 godi na. Po di pl omi raweto raboti vo Hemi sko-prehranbenoto u-i l i { te "Borka Tal eski " vo Pri I ep, kako prof esor po Organska i anal i ti -ka hemi ja. Od 1964 godi na raboti vo l nsti tutot za tutun - Pri I ep, prvo kako asi stent vo Oddel eni eto za bi ohemi ja na tutunot, a vo 1970 godi na e i zbran vo zvawe nau-en sorabotnik vo i stoto oddel eni e.

Postdi pl omski studi i zapi { al na Hemi ski ot fakul tet vo Skopje, na grupata Organska hemi ja, vo u-ebnata 1974/75, a magi stri ral na 1.06.1978 godi na.

Kratko vreme po doajaweto vo l nsti tutot nazna-ene za rakovodi tel na Oddel eni eto za hemi ja.

Pove}epati bi l na stru-ni usovr{ uvawa vo zemjata i stranstvo, kako na pr.: Farmaceutski fakul tet - Zagreb, l nsti tut za tutun - Pl ovdi v, NR Bugari ja, l nsti tut za tutun - Krasnodar, SSSR, l nsti tut za tutun vo Sautempton - Angl i ja i dr. l sto taka, bi l na pove}e studi ski patuvawa vo zemjata i stranstvo.

Od 1.01.1986 godi na bi l zameni k-di rektor na l nsti tutot, a potoa od 1986 godi na do 1993 godi na i di rektor na l nsti tutot. Na rabota vo l nsti tutot za tutun ostanuva do negovoto penzi oni rawe vo 2000 godi na.

Na pove}e navrati bi l i zbi ran vo upravni te organi na l nsti tutot, a bi l i pret-sedatel na Rabotni -ki ot i Nau-ni ot sovet. ^l en e na Dru{ tvoto za nauka i umetnost - Pri I ep od negovoto osnovawe.

Akti vno u-estvuva vo kreati vnosta i razvojot na hemi skata struka na tutunskata surovi na, ci gari i repromaterijal i povrzani so kval i tetni te svojstva na tutunot i negovi te prerabotki . Kako rakovodi tel na Oddel eni eto, vo domenot na svojata prof esi ja i ma prou-eno i postaveno pove}e metodi za prou-uvawe na bi ohemi ski te komponenti od tutunot i tutunski ot -ad, ostatoci od pri meneti te hemi ski preparati i dr.

Sovi te nau-ni i stru-ni dosti gnuvawa gi i ma prezenti rano vo zemjata i stranstvo na pove}e si mpozi umi i kongresi i i ma objaveno 47 trudovi vo spisanija od obl asta na tutunot.

Vo dosega{ nata rabota i ma objaveno pove}e trudovi kako avtor i koavtor. U-estvuval so sopstveni trudovi na pove}e si mpozi umi i kongresi od obl asta na hemijata na tutunot.

M-r Tome Grabuloski kako penzi oner ` i vee vo Pri I ep.

D-r QUBEN KRUME POPOSKI

Viš naučen saradnik
Glavni urednik na spisanju eto
1993 - 1994

Roden e na 4.01.1937 godi na vo Pri Lep. Osnovno obrazovani e i gi mnazi ja i ma zavr{ eno vo rodni ot grad. Na Ekonomski ot fakul tet vo Skopje di pl omi ra 1961 godi na. Po zavr{ uva-weto na fakul tetot se vrabotuva vo Tutunski ot kombi nat - Pri Lep, a vo 1963 godi na e nazna-~en za di rektor na organi zaci ono-anal i ti -ki ot sektor. Dve godi ni podocna e i menuvan na funkci jata na~al ni k na Oddel eni eto za stopanstvo na op{ ti na Pri Lep. Vo 1966 godi na povtorno se vra}a vo Tutunski ot kombi nat - Pri Lep, kako di rektor na Fabri kata za cigari , i tuka ostanuva sé do 1971 godi na.

Po 1971 godi na raboti vo DI K "Crn Bor" - Pri Lep, kako zameni k na general ni ot di rektor, a potoa i kako general en di rektor, na koja funkci ja ostanuva 4 godi ni , si do septemvri 1980 godi na, koga premi nuva na radota vo I nsti tutot za tutun - Pri Lep, na rabotno mesto stru~en sovetni k po ekonomika i organi zaci ja na tutunskoto stopanstvo.

Od 1974 do 1976 godi na e nastavni k na Ekonomski ot fakul tet vo Pri Lep po predmetot I stra` uvawe na pazarot i ceni te. Vo 1983 godi na magi stri tra na Ekonomski ot fakul tet vo Skopje.

Na 1.04.1984 godi na e i zbran vo zvawe nau~en saradnik vo Oddel eni eto za ekonomsko pl ani rawe i programi rawe, a na 1.03.1990 godi na doktori ra na Zemjodel ski ot fakul tet vo Bel grad, na Katedrata za Agroekonomija.

Na 26.01.1991 godi na e i zbran vo zvawe viš nau~en saradnik vo Oddel eni eto za ekonomsko pl ani rawe i programi rawe i i stata godi na e nazna~en za rakovodi tel na Oddel eni eto. Od maj 1993 godi na do maj 1997 godi na e di rektor na I nsti tutot za tutun. I nsti tutot go napu{ ta vo 1998 godi na.

Vo tekot na svojata radota i ma objaveno pove}e trudovi kako avtor i koavtor. So svoi trudovi u~estvuval na pove}e simpoziumi i kongresi vo zemjata i stranstvo.

D-r Quben Poposki kako penzioner ` i vee vo Pri Lep.

D-r KIRIL BLAGOJA FILIPOSKI

Nau- en sovetnik

Odgovoren urednik na spisanieto

od 1984 do 1994 godina

Glaven urednik na spisanieto

od 1995 do 2004 godina

D-r Kiril Blagoja Filiposki e roden na 24.01.1950 godina vo Prilep, Osnovno obrazovani e Sredno tutunsko u-ili i te zavr{iil vo Prilep.

Zemjodelski fakultet, poljedel'ska nasoka, zavr{uva vo 1975 godina vo Skopje. Naporedno so studii te rabotel kako laborant na Katedrata za pedologija i agrohemi ja na Zemjodelski ot fakultet vo Skopje, kaj akad. \or|i Filiposki.

Na 15.01.1976 godina se vrabotuva vo Instituti za tutun-Prilep. Vo 1978 godina se zavr{uva, a vo 1981 godina magistri ra na postdiplomski te studii na Zemjodelski ot fakultet vo Skopje, so prose-na ocenka 10,00.

Doktorska disertacija: "Uticaj mineralnih i shrane na potro{wu vode i kvalitet duvana ti prilep" ja odbrani na Zemjodelski ot fakultet vo Zemun - 1986 godina.

Za nau- en sorabotnik e izbran vo 1983 godina, za vi{ nau- en sorabotnik vo 1989 godina, a za nau- en sovetnik vo 1993 godina. Za redoven profesor na poslediplomski te studii e izbran vo 1998 godina.

Rakovoditel e na Oddelenieto za agrotehni ka na tutunot od 1987 do 1993 godina, zamjenik - direktor od 1993 do 1997 godina, predsedatel na Sovetot od 1996 do 1997 i direktor na Instituti za tutun od maj 1997 godina do denes.

Posebno vni manie i grifa posvetuva na izdignuvaweto, t.e. usovr{uvaweto na mladi te kadri. Inicijator e za otvorawe na poslediplomski te studii vo Instituti za tutun.

Svojata nau- na rabotaja posvetila na problemita od fiziologijata na mineralnata i shrana i navodnuvaweto na tutunot. Kako rakovoditel na Oddelenieto za agrotehni ka na tutunot gi podobri i usovr{i metode za ispiuvawe na azot, fosfor, kalium i humus vo povata. Isto taka, gi makorigirano skoro si te klasi fikicii za utvrduvawe na granicni te vrednosti na oddelni svojstva na povata. Od 1984 do 1997 godina e odgovoren urednik, a od 1997 godina do denes glaven urednik na spisanieto TUTUN/TOBACCO. Od 2001 godina e -len na redakcijski odbor na renomiranoto spisanie "Arhiv poqopri vredne nauke" od Jugoslavi ja.

Dosega objavil i soop{titi nad 120 trudovi, od koi 7 se posebni publikicii.

D-r JORDAN PETAR TRAJKOSKI

Viš naučen sorabotnik
Odgovoren urednik na spisanieto
1995 - 2004

D-r Jordan Trajkoski e roden na 19.03.1959 godina vo Prilep. Osnovno i sredno Tutunsko uilište završil vo Prilep, a Zemjodelski fakultet vo Skopje. Magistriral na Zemjodelski fakultet vo Skopje 1994 godina na grupata Agrohemi ja so pedologija, na tema: "Sostav na humusot kajci metni tehniski povovokumanovski ot prilepiski ot proizvodeneon".

Od 01.02.1988 godina e vraboten vo Institutot za tutun, kako pomlad asistent vo Oddel enieto za agrotehnikana tutunot. Vo zvaue asistent-istranava e izbran vo 1994 godina, vo zvaue naučen sorabotnik vo 1998 godina, a vo zvaue viš naučen sorabotnik vo 2001 godina. Vo 1998 godina e izbran za docent na posledi plomski te studij na Institutot za tutun. Rakovoditel na Oddel enieto za agrotehnikae od 1997 do sega.

Vo tekot na svoeto koluvawe i rabotewe uestvuva vo mnogu aktivnosti i pri toa bil pretsedatel na Mladinskata organizacija, na IONa Sindikalnata organizacija pri Institutot za tutun - Prilep i pretsedatel na Rabotnikiot sovet pri Institutot za tutun - Prilep od 1997 do sega.

D-r Jordan Trajkoski objavil nad 50 trudovi. Uestvuval so nad 25 izlagawa na kongresi i simpoziumivo zemjata i stranstvo.

